

UiO : **Det juridiske fakultet**

Rekkevidden av vernet mot tvungen selvinkriminering ved rapportering til tilsynsmyndighetene

Begrenser vernet mot tvungen selvinkriminering rapporteringsplikten etter akvakulturdriftsforskriften § 44?

Kandidatnummer: 614

Leveringsfrist: 25. november 2014 kl. 12:00.

Antall ord: 17 301¹

---

¹ Forside, innholdsfortegnelse, register og litteraturliste er ikke inkludert.

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	Tema for avhandlingen.....	1
1.2	Avgrensning	1
1.3	Begrepsavklaring.....	1
1.4	Metode.....	2
1.5	Det videre opplegget	4
2	RAPPORTERINGSPLIKTEN ETTER AKVAKULTURLOVEN	5
2.1	Innledning.....	5
2.2	Formålet med akvakulturloven.....	5
2.3	Rapporteringsplikten etter akvakulturdriftsforskriften § 44.....	6
2.4	Kort om tilsynsvirksomheten	8
2.5	Betydningen av at brudd på rapporteringsplikten kan føre til en sanksjon	10
2.5.1	Straff.....	10
2.5.2	Overtredelsesgebyr.....	10
3	VERNET MOT TVUNGEN SELVINKRIMINERING	15
3.1	Innledning.....	15
3.2	Utviklingen av vernet mot tvungen selvinkriminering.....	16
3.3	Hvorfor et vern mot tvungen selvinkriminering?.....	18
3.3.1	Integritets- og rettsikkerhetsbetraktninger	19
3.3.2	En beskyttelse mot for inngripende myndighetsutøvelse	20
3.3.3	Troverdigheten av opplysningene.....	23
3.3.4	Den nære forbindelsen til uskyldspresumsjonen	24
4	VIL ILEGGELSE AV OVERTREDELSSESGBYR ETTER AKVAKULTURLOVEN § 30 BRINGE EMK ARTIKKEL 6 TIL ANVENDELSE?	26
4.1	Innledning.....	26
4.2	Rettighetssubjektet - ”Everyone”	26
4.3	Tilsynsmyndighetens kompetanse - ”In the determination”	30

4.4	Er overtredelsesgebyr straff i konvensjonens forstand? - ”Criminal”	31
4.4.1	Klassifikasjonen av lovbruddet etter nasjonal rett og normens karakter	33
4.4.2	Karakteren av lovbruddet.....	35
4.4.3	Reaksjonens karakter og alvor	36
4.4.4	Konklusjon	40
4.5	Tidspunktet for når vernet slår inn - ”Charge”	41
4.5.1	”official notification”	41
4.5.2	“substantially affected”	42
4.6	Konklusjon	45
5	REKKEVIDDEN AV VERNET MOT TVUNGEN SELVINKRIMINERING	
	ETTER EMK ARTIKKEL 6 NR. 1	46
5.1	Innledning.....	46
5.2	Betydningen av at rapporteringsplikten er direkte tvang	46
5.3	”(T)he nature and degree of compulsion used to obtain the evidence”	49
5.4	”(T)he existence of any relevant safeguards in the procedure”.....	52
5.5	”(T)he use to which any material so obtained is put”	55
5.6	Konklusjon	56
6	AVSLUTTENDE BEMERKNINGER	58
6.1	Ved krenkelse av vernet mot tvungen selvinkriminering.....	58
6.2	Et rettspolitisk innspill	59
7	REGISTER	60

1 Innledning

1.1 Tema for avhandlingen

Avhandlingens problemstilling er i hvilken utstrekning vernet mot tvungen selvinkriminering etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr. 1 setter begrensninger for rapporteringsplikten etter akvakulturdriftsforskriften § 44 ved ileggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30. Spørsmålet er om den forvaltningsrettslige rapporteringsplikten etter akvakulturdriftsforskriften § 44 gjelder fullt ut etter sitt innhold eller om rapporteringsplikten må tåle en begrensning på bakgrunn av vernet mot tvungen selvinkriminering.

1.2 Avgrensning

Avhandlingen behandler kun om vernet mot tvungen selvinkriminering vil begrense rapporteringsplikten etter akvakulturdriftsforskriften § 44. Det vil si at oppgaven tar stilling til vernet i det forvaltningsrettslige sporet og ikke til vernet i det strafferettslige sporet. Imidlertid vil et vern mot tvungen selvinkriminering i forvaltningssporet få betydning for hvilke bevis som kan anvendes i det strafferettslige sporet. Dersom rapporteringsplikten krenker vernet mot tvungen selvinkriminering, vil det reise et spørsmål om opplysningene gitt ved rapporteringsplikten kan anvendes ved idømmelse av straff. Dette spørsmålet vil ikke bli behandlet. Forholdet til straffeprosessen vil på noen områder bli trukket frem som eksempler. De øvrige rettighetene i EMK artikkel 6 vil ikke bli behandlet i sin helhet.

1.3 Begrepsavklaring

I avhandlingen er begrepet ”tvungen selvinkriminering” anvendt for å vise til en situasjon der myndighetene tvinger et individ til å gi inkriminerende opplysninger om et straffbart forhold. I en slik situasjon er det et spørsmål om vedkommende har et vern mot tvungen selvinkriminering. Akvakulturforetak er pålagt til å følge rapporteringsplikten etter akvakulturdriftsforskriften § 44. Dersom opplysningene som månedlig må rapporteres inn til tilsynsmyndighetene gir uttrykk for en overtredelse, kan de innrapporterte opplysningene utgjøre et grunnlag for overtredelsesgebyr.

Norske myndigheter har etter EMK artikkel 1, jf. EMK artikkel 6 nr. 1, en plikt til å verne individer mot tvungen selvinkriminering. Vernet kan få betydning i to ulike situasjoner: Den ene situasjonen er når vedkommende må forholde seg passiv. Eksempelvis der myndighetene må undersøke en merd for å innhente bevis. Den andre situasjonen er når vedkommende må bidra aktivt. For eksempel ved en lovbestemt plikt til å avgi opplysninger eller ved å etterkomme pålegg. Det er den sistnevnte situasjonen som er utgangspunktet for avhandlingen.

1.4 Metode

Vernet mot tvungen selvinkriminering er forankret i EMK artikkel 6 nr. 1 med praksis fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD). EMK har til hensikt å skape et vern for individer mot statenes maktutøvelse.² EMK forplikter avtalepartene å sikre menneskerettighetene.³ Konvensjonen gir ikke individer rettigheter og plikter direkte overfor hverandre. Det er staten ved lovgivning som er forpliktet til å legge til rette for at menneskerettighetene overholdes.

Ved menneskerettsloven § 2 er EMK inkorporert som norsk rett. Ved motstrid mellom EMK og annen lovgivning skal EMK gå foran, jf. menneskerettsloven § 3. Følgelig vil EMK med tiltrådte protokoller få betydning for hvilke rettigheter individer kan påberope seg. Staten er etter EMK artikkel 1 forpliktet til ikke å bryte rettighetene ved anvendelse av nasjonal rett. Ved tolkning av EMK er det fremholdt av Høyesterett at utgangspunktet for vurderingen er en selvstendig tolkning av konvensjonen ved å benytte samme metode som EMD.⁴

Utgangspunktet for tolkningen av EMK er den naturlige forståelsen av ordlyden, jf. tolkningsprinsippet kodifisert i Wien-konvensjonen artikkel 31 nr. 1.⁵ Som en motsetning til alminnelig juridisk metode i norsk tradisjon, fastsetter Wien-konvensjonen artikkel 32 at forarbeider til traktater kun gir et sekundært tolkningsbidrag. EMK er en multilateral konvensjon og kan sammenlignes med en avtale mellom flere parter. Uttalelser i forkant av selve avtale-

---

² Formålet fremkommer i fortalen til EMK.

³ Jf. EMK artikkel 1.

⁴ Se bl.a. Rt. 2005 s. 833 avsnitt 45.

⁵ Norge har ikke ratifisert Wienkonvensjonen, men tolkningsprinsippene i artikkel 31-33 er ansett som bindende folkerettslige tolkningsregler.

inngåelsen som ikke kommer til uttrykk i den endelige teksten, kan tilsi at disse ikke er ment å inngå i samarbeidet, og er derfor av begrenset verdi.

På samme måte er kun den engelske og franske utgaven av konvensjonen bindende. Det er kun disse to språkene som er konvensjonens autentiske språk, og som er den gjeldende ordlyden. Utgangspunktet for tolkningen er derfor ordlyden i de vedtatte språk. Den norske oversettelsen av EMK, er kun en oversettelse.

Konvensjonens begreper er autonome. Det vil si at konvensjonens ordlyd har den samme materielle betydning i alle konvensjonsstatene. På den måten skapes et felles beskyttelsesnivå i alle statene.

I fortalen til EMK fremkommer formålet med konvensjonen. Formålet er at de materielle rettighetene i EMK skal gi en effektiv beskyttelse. Forandringer i samfunnet kan påvirke de fastsatte rettighetenes tilsiktede virkning og kan føre til at konvensjonen ikke gir en effektiv beskyttelse. For at rettighetene skal virke etter sin hensikt i et samfunn i stadig utvikling, tolker EMD rettighetene ved en formålsorientert tolkningsstil. Tolkningen av rettighetene skal forstås i lys av og i sammenheng med de øvrige rettigheter.⁶ Tolkningsstilen vil på den måten sikre rettighetene på en praktisk og effektiv måte. Domstolens praksis kalles av den grunn for dynamisk.⁷

Ved tolkning av EMK legger EMD vekt på egne avgjørelser. Selv om EMD ikke formelt er bundet av sine tidligere avgjørelser anser domstolen seg i praksis bundet.⁸ EMD kan fravike en tidligere avgjørelse på grunn av en endret samfunnsforståelse av et politisk spørsmål. EMD har selv uttalt at EMK er et levende instrument, og at konvensjonens rettigheter skal tolkes i lys av de aktuelle forholdene.⁹

---

⁶ Se Kjølbro (2010) side 22.

⁷ Se Kjølbro (2010) side 23-24.

⁸ Se Kjølbro (2010) side 17.

⁹ Se Kjølbro (2010) side 25.

Prinsippet om statenes skjønnsmargin, ”the margin of appreciation”, er et tolkningsrom som er gitt statene der rettighetene skal avveies mot inngrep som er nødvendig i et demokratisk samfunn. Innholdet og omfanget av skjønnsmarginen varierer. Dersom det er tale om absolutte rettigheter, som forbud mot tortur¹⁰, de såkalte klassiske menneskerettighetene, er den statlige skjønnsmarginen svært begrenset. Ved tolkning av rettigheter som ikke klassifiseres som klassiske eller universelle, kan skjønnsmarginen være videre. Det er særlig i de mer politiske rettighetene i EMK artikkel 8 – 11. Politiske rettigheter vil av sitt naturlige formål ha et behov for å være under utvikling på grunn av samfunnets dynamiske karakter. Statene selv er å anse som bedre egnet til å avveie de kryssende hensyn mot hverandre i en nasjonal kontekst. Ofte vil store rettskulturelle forskjeller i de ulike statene være et argument for en vid skjønnsmargin.¹¹

EMK artikkel 6 angir retten til en rettferdig rettergang. Rettigheten karakteriseres som en av de klassiske menneskerettighetene. I utgangspunktet hjemler ikke rettigheten en adgang for inngrep på tilsvarende måte som artikkel 8 – 11. Det er kun ved retten til offentlig behandling av domstolene at bestemmelsen åpner opp for å begrense offentlighetens innsyn. Det betyr at ved vurdering av rettsgarantiene etter EMK artikkel 6, er statene tilkjent en snever skjønnsmargin. Vernet mot tvungen selvinkriminering kommer ikke direkte til uttrykk i artikkel 6. Rettigheten er utpenslet i EMD-praksis. Siden rettigheten ikke kan leses direkte i konvensjonsteksten, vil innholdet og omfanget av rettigheten utledes av domstolens praksis.

1.5 Det videre opplegget

I kapittel 2 vil jeg ta for meg rapporteringsplikten og sanksjonsgrunnlaget. I kapittel 3 behandler jeg vernet mot tvungen selvinkriminering. Jeg trekker frem utviklingen av vernet på bakgrunn av praksis fra EMD og behovet for et vern. I kapittel 4 drøfter jeg om ileggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 gir en rett til en rettferdig rettergang etter EMK artikkel 6 nr. 1. I kapittel 5 forutsettes at ileggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 gir rett til en rettferdig rettergang etter EMK artikkel 6 nr. 1. Spørsmålet i kapittel 5 er om vernet mot tvungen selvinkriminering vil innskrenke rapporteringsplikten i akvakultur-

---

¹⁰ Jf. EMK artikkel 3.

¹¹ Se Kjølbros (2010) side 26.

driftsforskriften § 44. I kapittel 6 trekkes virkningene av en eventuell krenkelse av EMK frem. Avslutningsvis gir jeg en rettspolitisk kommentar.

2 Rapporteringsplikten etter akvakulturloven

2.1 Innledning

Norge er selvforsynt med sjømat. I tillegg eksporteres over 90 prosent av fisken vi høster, og vi produserer til omlag 130 land.¹² Havbruksnæringen har i løpet av de siste 40 årene vokst til den største eksportnæringen etter olje og gass. I 2012 eksporterte næringen sjømat for omtrent 31,5 milliarder kroner.¹³ Verdien av eksport av sjømat fra oppdrett, passerte de tradisjonelle fiskeriene i 2006. Eksporten av laks og ørret utgjorde alene en verdi på 31,3 milliarder kroner i 2012. Den økte produksjonen bidrar til arbeidsplasser og verdiskaping i distriktene.¹⁴ En bivirkning ved oppdrett av fisk, i likhet med annen matproduksjon, er at den utsetter miljøet for forurensing og at den legger beslag på arealer som ellers kunne vært benyttet til andre formål.

Akvakulturloven trekker opp rammene for næringens videre vekst gjennom en forsvarlig forvaltning av nasjonale interesser som miljø og bruk av kystareal.¹⁵

2.2 Formålet med akvakulturloven

Fiskeoppdrett er næringsmessig regulert. For å drive et akvakulturanlegg er det nødvendig med tillatelse. Myndighetene er ansvarlig for utvelgelse av kystarealer og påfølgende tildeling av tillatelser, og ivaretagelse av de overordnede samfunnsmessige hensyn til miljø og optimal bruk av kystsonene.

Formålet med akvakulturloven er å fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor rammene av en bærekraftig utvikling, og bidra til verdiskaping på kysten.¹⁶ I

---

¹² Se Meld. St. 22 (2012-2013) side 13.

¹³ Informasjonskampanje om oppdrettslaksen fra Nærings- og Fiskeridepartementet,

<http://www.regjeringen.no/nn/dep/nfd/kampanjer/farmed-salmon/oppdrettslaksen.html?id=495344>

¹⁴ Jf. Prop. 103 L (2012-2013) side 12.

¹⁵ Jf. Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) side 10.

forarbeidene til akvakulturloven uttales at akvakulturloven er et redskap som skal legge til rette for at næringsaktørene, gjennom en lønnsom drift, skaper verdier på en samfunnsøkonomisk optimal måte.¹⁷

Drift av akvakulturanlegg er tuftet på fordelings- og knapphetshensyn. Gjennom en akvakulturtillatelse får innehaveren rett til å drive privat næringsvirksomhet på allmennhetens areal. Vilkåret er at de regler som myndighetene har satt for driften overholdes.¹⁸ Den månedlige rapporteringsplikten om anleggets biomasse i akvakulturdriftsforskriften § 44 og maksimalt tillatt biomasse (MTB) i akvakulturdriftsforskriften § 47, er regler som oppdretterne er lovpålagt å følge. Reglene har hjemmel i akvakulturloven.¹⁹

2.3 Rapporteringsplikten etter akvakulturdriftsforskriften § 44

Det følger av akvakulturdriftsforskriften § 44 første ledd bokstav d, en månedlig rapporteringsplikt om akvakulturanleggets biomasse. Rapporteringsplikten gjelder for akvakulturanlegg med fisk i sjøvann. I akvakulturdriftsforskriften § 4 bokstav b er et akvakulturanlegg definert som enhver lokalitet, fysisk avgrenset område eller installasjon som drives av et akvakulturforetak. Et akvakulturforetak er definert som ethvert privat eller offentlig foretak, ideelt eller ikke, som utøver en hvilken som helst virksomhet i forbindelse med oppdrett, hold eller dyrking av akvakulturdyr.²⁰ Rapporteringsplikten lyder slik:

”Fra akvakulturanlegg i sjøvann med fisk skal det månedlig rapporteres til Fiskeridirektoratet om tidspunktet for brakklegging av lokaliteten. I tillegg skal det for hver produksjonsenhet som er i drift rapporteres om følgende opplysninger:

- a) nummer på produksjonsenhet knyttet til innehaver av tillatelse,
- b) utsett av fisk: art, antall fisk og årsklasse,
- c) beholdning av fisk: art, antall individer og årsklasse,
- d) biomasse,

---

¹⁶ Jf. akvakulturloven § 1.

¹⁷ Jf. Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) side 10.

¹⁸ Se Prop. 103 L (2012-2013) punkt 5.1.1.2.

¹⁹ Jf. akvakulturdriftsforskriften § 2 annet ledd, jf. akvakulturloven §§ 4 og 5.

²⁰ Jf. akvakulturdriftsforskriften § 4 bokstav b.

- e) utslaktingskvantum: art, antall fisk, slaktevekt og slaktetilstand,
- f) uttak av levende fisk: art, antall og kvantum, ved flytting av fisk skal det rapporteres til hvilket akvakulturanlegg fisken er flyttet til,
- g) tap: dødelighet og annen årsak til tap, art, antall fisk og kvantum,
- h) förforbruk i kilo og förtype, og
- i) volum.”

Akvakulturdriftsforskriften § 44 bokstav a-i lister opp flere opplysninger som skal rapporteres hver måned. Innleveringsfristen er den syvende i den påfølgende måneden.²¹ Rapporteringen gjøres elektronisk over altinn.no. I avhandlingen vil kun bokstav d om biomasse bli behandlet.

Det er akvakulturdriftsforskriften § 47 første ledd som fastsetter at maksimal tillatt biomasse (MTB) etter tillatelsen ikke skal overstiges. Biomasse er den til enhver tid stående mengde av levende fisk målt i kg eller tonn.²² I tillegg er det satt 200 000 fisk som maksimalt antall for hver produksjonseenhet, jf. akvakulturdriftsforskriften § 47a første ledd. En produksjonseenhet er en merd, kar, dam, bur, poser, avstengning og lignende.²³

En standardtillatelse til akvakultur av matfisk i sjøvann avgrenses til en biomasse på inntil 780 tonn. I Troms og Finnmark avgrenses en standardtillatelse til akvakultur av matfisk i sjøvann til en biomasse på inntil 945 tonn, forutsatt at samtlige lokaliteter knyttet til tillatelsen til enhver tid ligger i Troms og Finnmark.²⁴ Ved høringsnotatet om kapasitetsauke i lakse- og aureoppdrett i 2015, er det foreslått en økning av MTB med 5 prosent. Det vil i tilfelle innebære en økning av MTB fra 945 tonn til 992 tonn MTB i Troms og Finnmark fylke, og fra 780 tonn til 819 tonn for resten av landet.²⁵

Tillatelse av maksimal biomasse er avgrenset på selskapsnivå og lokalitetsnivå. Et selskap kan ha flere tillatelser fordelt på ulike lokaliteter. En lokalitet er et geografisk avgrenset område i

---

²¹ Jf. akvakulturdriftsforskriften § 44 tredje ledd.

²² Jf. akvakulturdriftsforskriften § 4 bokstav g.

²³ Jf. akvakulturdriftsforskriften § 4 bokstav s.

²⁴ Jf. laksetildelingsforskriften § 15 og forskrift om auke av maksimal biomasse § 2.

²⁵ Se [høringsnotatet kapasitetsauke i lakse- og aureoppdrett i 2015](#) punkt 4.1.

sjøen eller på land.²⁶ Selskapet må ikke overskride biomassetaket som er den totale summen av maksimalt tillatt biomasse av alle tillatelsene. Selskapet må heller ikke overskride maksimalt tillatt biomasse på lokalitetsnivå som er knyttet til det enkelte geografisk avgrensede området.²⁷

På begge nivå er den maksimalt tillatte biomassen absolutt. Enhver overskridelse kan gi grunnlag for overtredelsesgebyr. Det betyr at underskudd av biomassen på en lokalitet, ikke kan overføres til en lokalitet med et overskudd av biomassen. Begrunnelsen er at lokalitetsklarerer bygger på lokalitetens bærekraft.²⁸

Den månedlige rapporteringsplikten om anleggets biomasse og antall fisk er gitt på bakgrunn av kontroll- og beredskapshensyn. Fiskeridirektoratet har behov for opplysningene for kontroll av biomasse, antall utsatt fisk, forsvarlig drift, rømming mv.²⁹ Rapporteringsplikten skal fremme ivaretagelse av miljøhensyn, fiskehelse og fiskevelferdshensyn. Opplysningsplikten er primært et verktøy for myndigheten å påse at rammene for tillatelsene overholdes.

2.4 Kort om tilsynsvirksomheten

Et tilsynsorgan er et forvaltningsorgan som har som hovedoppgave å håndheve reguleringslovgivningen. Helt siden 1814 har tilsynsforvaltningens hovedformål vært å virke forebyggende, stansende og gjenopprettende.³⁰ Tilsynsvirksomhet er en løpende virksomhet og har som formål å avklare om generelle og eventuelle individuelle rettslige forpliktelser overholdes. Ved overtredelser kan tilsynsorganet ilegge reaksjoner eller sanksjoner.

Tilsynsvirksomheten kan deles inn i tre faser:

- 1) Kartleggingsfasen, som går ut på at tilsynsorganet følger med på regelverket innenfor sitt ansvarsområde.

---

²⁶ Jf. akvakulturdriftsforskriften § 4 bokstav o.

²⁷ Jf. akvakulturdriftsforskriften § 47 annet og tredje ledd.

²⁸ Se FKD-rapporten punkt 2.4.3.1 side 15 og 16.

²⁹ Se høringsbrev av Fiskeri- og kystdepartementet av 9. september 2013, side 9.

³⁰ Se Stub (2011) side 38.

- 2) Undersøkellesfasen, der tilsynsorganet foretar individuelle kontroller.
- 3) Reaksjons- og sanksjonsfasen, i de tilfeller der tilsynsorganet har avdekket ulovlige forhold, og vurderer å ilegge en reaksjon eller en sanksjon.³¹

Det er følger av akvakulturdriftsforskriften § 67 at tilsynsansvaret for akvakulturdrift er delt mellom Fiskeridirektoratet og Mattilsynet. Det er kun akvakulturdriftsforskriften § 44 siste ledd som er unntatt fra tilsyn av Mattilsynet. Tilsyn med overholdelse av maksimal tillatt biomasse på lokalitetsnivå,³² er delt mellom Fiskeridirektoratet og Mattilsynet.³³

Rapporteringsplikten er gitt i forskrift med hjemmel i lov, og tilsynene trenger ikke å pålegge foretaket å gi opplysninger hver måned. Dersom rapporteringsplikten overholdes er opplysningene om anleggets biomasse rapportert på altinn.no den syvende i den påfølgende måneden. Rapporteringsplikten er en regel som innebærer en plikt til å føre kontroll med egen virksomhet.³⁴ Regler om internkontroll vil kunne tvinge virksomheten til å reflektere over hvilke risikomomenter som gjør seg gjeldende, og hvordan risikoen best kan håndteres.³⁵ På den måten er rapporteringsplikten ikke bare en adgang for myndighetene til å holde kontroll med at reglene overholdes, men også en bestemmelse som hjelper virksomheten til å bli oppmerksom på risiko ved driften.

Rapporteringsplikten er i utgangspunktet en del av tilsynsvirksomhetens første fase. Men på grunn av forholdene som det rapporteres om kan rapporteringsplikten føre til at tilsynsvirksomheten går over til fase to og tre. Etter akvakulturloven § 24 har tilsynsvirksomheten hjemmel til å gi pålegg om å gi opplysninger, dokumenter, prøvemateriale og annet materiale, eller gjennomføre undersøkelser som er nødvendig for at tildelings- og tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver i henhold til akvakulturloven. Ved oppdagelse av overtredelse av reglene har tilsynsmyndighetene hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30. Etter akvakulturloven § 31 kan visse forhold anmeldes til påtalemyndigheten.

---

³¹ Se Stub (2011) side 22.

³² Jf. akvakulturdriftsforskriften § 47 tredje ledd.

³³ Jf. akvakulturdriftsforskriften § 67 annet ledd.

³⁴ Se Stub (2011) side 39.

³⁵ Se Stub (2011) side 40.

2.5 Betydningen av at brudd på rapporteringsplikten kan føre til en sanksjon

Akvakulturloven stiller to sanksjonsmidler til rådighet ved overtredelse av loven eller bestemmelser gitt i medhold av loven. Det er straff og overtredelsesgebyr.

2.5.1 Straff

Straff er hjemlet i akvakulturloven § 31. Bestemmelsen retter seg mot den som forsettlig eller grovt uaktsomt vesentlig overtrer bestemmelsene gitt i eller i medhold av §§ 4, 5, 10, 12, 13, 14, 17, 19, 22, 23, 24 og 25. Vedkommende kan straffes med bøter eller fengsel inntil ett år eller begge deler, dersom forholdet ikke rammes av strengere straffebestemmelse. Rapporteringsplikten etter akvakulturdriftsforskriften § 44 og maksimalt tillatt biomasse etter akvakulturdriftsloven § 47, er gitt i medhold av akvakulturloven §§ 4 og 5. Det følger av akvakulturdriftsforskriften § 69 at overtredelse av akvakulturdriftsforskriften eller vedtak fattet i medhold av den, kan medføre straff og andre reaksjoner etter akvakulturloven. Det betyr at den som forsettlig eller grovt uaktsomt vesentlig overtrer rapporteringsplikten kan få bøter og straff av fengsel. Det vil si at både brudd på rapporteringsplikten og overskridelse av maksimalt tillatt biomasse er overtredelser som kan medføre straff.

Det er politiet og påtalemyndigheten som etterforsker om det foreligger straffbare forhold og kan ta ut tiltale om straff etter reglene i straffeprosessloven og påtaleinstruksen. Ileggelse av straff må skje ved dom, med mindre saken avgjøres ved forelegg, jf. Grunnloven § 96.

2.5.2 Overtredelsesgebyr

Overtredelsesgebyr er hjemlet i akvakulturloven § 30. Overtredelsesgebyr kan ilegges et foretak dersom foretaket eller noen som har handlet på foretakets vegne overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av akvakulturloven. Det gjelder selv om ansvaret for overtredelsen ikke kan rettes mot noen enkeltperson.

Det fremkommer verken av akvakulturdriftsforskriften § 44 eller § 47 at overtredelse kan gi grunnlag for overtredelsesgebyr. Det er den nye reaksjonsforskriften fastsatt den 20. desember

2013, med ikrafttredelse fra den 1. januar 2014,³⁶ som hjemler overtredelsesgebyr som sanksjonsmiddel for overtredelse av akvakulturdriftsforskriften § 44. Reaksjonsforskriften § 7 bokstav d gir hjemmel for tilsynsmyndigheten til å ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av akvakulturdriftsforskriften §§ 44, 47 og 47a.

Overtredelsesgebyr er karakterisert som en administrativ sanksjon av lovgiver.³⁷ Det betyr at forvaltningen selv kan ilegge overtredelsesgebyr, og at det er forvaltningslovens saksbehandlingsregler som kommer til anvendelse. I Rt. 2014 s. 620 behandlet Høyesterett spørsmålet om administrativ ileggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 var i strid med kravet om dom i Grunnloven § 96. Høyesterett kom frem til at overtredelsesgebyr som er ilagt etter akvakulturloven § 30 faller utenfor straffebegrepet, og dermed også kravet om dom i Grunnloven § 96.³⁸

2.5.2.1 Formålet med overtredelsesgebyret

Akvakulturvirksomhet er tillatelsesbasert næring. Ileggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven for brudd på plikter, er en del av et spesielt forvaltningsregime som retter seg mot en snevert avgrenset krets. Særpreget understrekes også av at akvakulturvirksomhetene er gitt et næringsprivilegium ved å utnytte begrensede felles ressurser. Det er altså ikke tale om regulering av alminnelig handle- eller næringsfrihet.³⁹

Selv om overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon, har sanksjonen likhetstrekk med straff ved at hensikten er at lovovertrederen påføres et pønalt begrunnet onde. Overtredelsesgebyr ilegges ved et enkeltvedtak. Det er forvaltningsloven som regulerer saksbehandlingen til forvaltningsorganet sammen med den enkelte særlov som hjemler sanksjonen, som i denne sammenheng er akvakulturloven og forskrifter gitt i medhold av den.⁴⁰

---

³⁶ Forskriften er hjemlet i akvakulturloven § 30 syvende ledd annet punktum og avløser den tidligere reaksjonsforskriften av 29. mars 2007 nr. 361.

³⁷ Se Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) side 75.

³⁸ Se avsnitt 84.

³⁹ Jf. Prop. 103 L (2012-2013) punkt 5.3.4.1.

⁴⁰ Se NOU 2003:15 punkt 12.2.

Formålet med overtredelsesgebyret er å virke preventivt ved å forhindre ulovlige forhold. Overtredelsesgebyr har til hensikt å påføre overtrederen et onde på grunn av den fortidige overtredelsen. Sanksjonen ivaretar både individualpreventive og allmennpreventive hensyn. Forarbeidene erkjenner at overtredelsesgebyret har likhetstrekk med straff, men det er ikke straff i straffelovens forstand, jf. straffeloven § 15. I forhold til straff er overtredelsesgebyr et enklere og raskere sanksjonsmiddel.⁴¹

Overtredelsesgebyr kan bare ilegges foretak. Ileggelse av overtredelsesgebyr forutsetter ikke skyld. Utvist skyld kan derimot være et moment ved utmålingen. Overtredelsesgebyret kan ilegges på objektivt grunnlag uten krav om at overtredelsen må kunne bebreides en enkeltperson.

På samme måte som ved pålegg om retting og tvangsmulkt, sender forvaltningsorganet først et forhåndsvarsel om fastsettelse av overtredelsesgebyr med uttalefrist til innehaveren av tillatelsen.⁴² Deretter kan det fattes vedtak om overtredelsesgebyr med hjemmel i akvakulturloven § 30, jf. reaksjonsforskriften § 7 bokstav d, jf. akvakulturdriftsforskriften § 47.

For at gebyret skal virke etter sin hensikt, må størrelsen av overtredelsesgebyret stå i forhold til overtredelsen. Utmålingen av gebyret skal skje i samsvar med retningslinjer i akvakulturloven § 30 annet ledd. Bestemmelsen åpner opp for at mulig eller faktisk oppnådde fordeler er et moment av betydning.⁴³ Størrelsen av gebyret kan overstige antatt økonomisk gevinst for å unngå overtredelse av reglene. Summen kan derfor etter omstendighetene bli høy. For å begrense størrelsen av gebyret er det satt et øvre tak for overtredelsesgebyr på 15 ganger folketrygdens grunnbeløp i reaksjonsforskriften § 8, som i dag utgjør kr. 1 325 550,-.⁴⁴

---

⁴¹ Se Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) side 76.

⁴² Jf. akvakulturloven § 30, jf. reaksjonsforskriften § 7 bokstav d, jf. akvakulturdriftsforskriften § 44, jf. forvaltningsloven § 16.

⁴³ Jf. akvakulturloven § 30 annet ledd bokstav e.

⁴⁴ Jf. Forskrift om grunnbeløp, reguleringsfaktorer mv. § 1 om grunnbeløp fastsatt til 88 370 kr.

2.5.2.2 Betydningen av at overtredelsesgebyr kan ilegges på objektiv grunnlag

Overtredelsesgebyr kan ilegges på objektivt grunnlag. Det innebærer at foretaket er ansvarlig for alle lovovertridelser. I forarbeidene til akvakulturloven er det gjort et unntak for overtredelse som skyldes force majeure eller et hendelig uhell. Terskelen for at et lovbrudd skal anses som et hendelig uhell ligger svært høyt. Det sentrale ved et overtredelsesgebyr på et objektivt grunnlag, er at organiseringen av driften ikke skal være bestemmende for muligheten til å holde et foretak ansvarlig. Foretaket skal ha driftsrisikoen og skal ikke kunne fri seg fra ansvaret ved å la andre, ansatte eller eksterne oppdragstakere, utføre arbeidet. På grunn av at illeggelse av overtredelsesgebyr ikke krever skyld, kan en unnlattelse av å rapportere etter akvakulturdriftsloven § 44 medføre et overtredelsesgebyr.⁴⁵

Et illustrerende eksempel er de situasjoner der foretaket har oversteget MTB. Dersom foretaket rapporterer om overtredelse av MTB, kan tilsynet ilegge et overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30, jf. reaksjonsforskriften § 7 bokstav d, jf. akvakulturdriftsforskriften § 47. Dersom foretaket unnlater å rapportere om akvakulturanleggets biomasse, kan tilsynet likeledes ilegge et overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30, jf. reaksjonsforskriften § 7 bokstav d, jf. akvakulturdriftsforskriften § 44. I begge tilfeller kan tilsynsmyndigheten ved et enkeltvedtak ilegge et overtredelsesgebyr etter et forhåndsvarsel.⁴⁶ Dersom tilsynsmyndigheten finner grunnlag for å anmelde forholdet til påtalemyndigheten, kan overskredet MTB og unnlattelse av å rapportere strafforfølges.⁴⁷

Det er rapporteringsplikten som etablerer en tvang til å innrapportere opplysninger. Adgangen til å ilegge et overtredelsesgebyr eller straff ved brudd på rapporteringsplikten, leder til at individet gir etter for tvangen. Det samme gjelder ved spørsmål om overtredelsesgebyr eller straff for biomasseovertredelse. I straffeprosessen skal vernet mot tvungen selvinkriminering beskytte den mistenkte mot press til å gi opplysninger om inkriminerende forhold. Etter påtaleinstruksen § 8-1 første ledd og straffeprosessloven §§ 90, 123 og 232 har den mistenkte ingen plikt til å forklare seg. Det er ingen tilsvarende regel i forvaltningsloven eller i akvakul-

---

⁴⁵ Se Prop. 103 L (2012-2013) side 103 og 104.

⁴⁶ Jf. forvaltningsloven § 16 om forhåndsvarsel.

⁴⁷ Se over i punkt 2.5.1.

turregelverket, som gir et lignende vern mot tvungen selvinkriminering. Vernet følger imidlertid av EMK artikkel 6 nr. 1.

2.5.2.2.1 Kort om partens søksmålsbyrde og sakskostnader

Et spørsmål om vernet mot tvungen selvinkriminering er krenket, er først et spørsmål som må vurderes av tilsynsmyndighetene ved illeggelsen av overtredelsesgebyr. Dersom parten er uenig i tilsynsmyndighetens vurdering ved illeggelse av overtredelsesgebyr, må parten bringe spørsmålet inn for et eventuelt forvaltningsrettslig klageorgan eller domstolene. Den vanlige ordningen er at den som er misfornøyd med et forvaltningsvedtak selv må klage eller reise sak for å få vedtaket prøvd av domstolene.⁴⁸ Dersom forvaltningsorganet har anvendt forvaltningslovens § 27 b, kan det sette vilkår om at før søksmål kan reises for domstolene, må vedkommende part ha benyttet sin adgang til å klage over vedtaket og at klagen er avgjort av den høyeste klageinstans som står åpen.

Parten kan benytte seg av klageadgangen etter forvaltningsloven § 28, kun med risiko for egne kostnader ved klagebehandlingen. Det er først ved overprøving for domstolene at parten bærer risikoen for alle sakskostnadene.

Det følger av forvaltningsloven § 36 at når et vedtak blir endret til gunst for en part, skal parten tilkjennes dekning for vesentlige kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket. Med mindre endringen skyldes partens eget forhold eller forhold utenfor partens og forvaltningens kontroll eller andre særlige forhold taler mot det. Ved spørsmål om vernet mot tvungen selvinkriminering er ivaretatt, er det ikke nødvendigvis slik at en vurdering av om parten er blitt tilstrekkelig beskyttet mot selvinkriminering, vil medføre at vedtaket endres til gunst for parten. Opplysningene som fremkommer i månedsrapporten kan være korrekte. Ved behandling av vedtaket for domstolene regulerer tvisteloven §§ 20-2 flg. tilkjenning av sakskostnader. I begge tilfeller vil parten sitte med risikoen for sakskostnadene.

---

⁴⁸ Se NOU 2003:15 punkt 12.8.2.

3 Vernet mot tvungen selvinkriminering

3.1 Innledning

EMK artikkel 6 nr. 1 gir enhver rett til en ”fair (...) hearing”, en rettferdig rettergang. Bestemmelsen setter vilkår for hvordan både sivilrettslige og strafferettslige saker skal avgjøres. Vernet mot tvungen selvinkriminering følger ikke uttrykkelig av ordlyden i EMK artikkel 6 nr. 1. Det er ved praksis av EMD innfortolket et vern mot tvungen selvinkriminering i EMK artikkel 6 nr. 1, som en del av retten til en ”fair (...) hearing”. Kjernen av vernet mot tvungen selvinkriminering er at den som mistenkes for en kriminell handling ikke skal tvinges til å bidra til egen domfellelse.

Den første saken som stadfestet vernet mot tvungen selvinkriminering var Funke mot Frankrike.⁴⁹ EMD fulgte opp uttalelsen om vernet mot tvungen selvinkriminering i storkammeravgjørelsen John Murray mot Storbritannia.⁵⁰ I storkammeravgjørelsen Saunders mot Storbritannia, uttrykker EMD vernet klart med at

”The Court recalls that, although not specifically mentioned in Article 6 of the Convention (art. 6), the right to silence and the right not to incriminate oneself are generally recognised international standards which lie at the heart of notion of a fair procedure under Article 6 (art. 6).”⁵¹

I den enstemmige avgjørelsen Allan mot Storbritannia, gjør EMD rede for generelle retningslinjer for vurderingen av om vernet mot tvungen selvinkriminering er krenket.⁵² EMD lister opp fire momenter for om vernet mot tvungen selvinkriminering er trådt for nært. De to første momentene er ”the nature and degree of the compulsion”. Det tredje er ”the existence of any relevant safeguards in the procedures”, og det fjerde er ”the use to which any material so obtained is put”.⁵³

---

⁴⁹ Se avsnitt 44.

⁵⁰ Se avsnitt 45.

⁵¹ Se avsnitt 68.

⁵² Se avsnitt 44.

⁵³ Se også Øyen (2010) på side 21 og 22.

3.2 Utviklingen av vernet mot tvungen selvinkriminering

I storkammeravgjørelsen Jalloh mot Tyskland, kom EMD frem til at retten til en rettfærdig rettergang var krenket, men av andre hensyn enn vernet mot tvungen selvinkriminering.⁵⁴ EMD adresserte likevel klagers anførsel om at vernet mot tvungen selvinkriminering var krenket.⁵⁵ EMD uttaler at vernet mot tvungen selvinkriminering

”primarily concerned with respecting the will of the defendant to remain silent in the face of questioning and not to be compelled to provide a statement”.⁵⁶

I Jalloh-saken opprettholder EMD de seks momentene oppstilt i Allan-saken, og utdyper vurderingen med en femte og sjette retningslinje. Den femte er betydningen av den offentligrettslige interessen ved en etterforskning. Den sjette er hvilken type sanksjon overtredelsen kan medføre.

”(T)he weight of the public interest in the investigation and punishment of the offence in issue”.⁵⁷

I Jalloh-saken nyanserer EMD hvilke former for tvangsmessig frembringelse av bevis som faller under et vern mot tvungen selvinkriminering.⁵⁸ Først trekker EMD frem Funke-saken, der ble det slått fast at forsøk på å tvinge siktede til å gi fra seg dokumenter som ga inkriminerende opplysninger, var i strid med vernet mot tvungen selvinkriminering.⁵⁹ Deretter trekker EMD frem J.B mot Sveits. Klageren var ilagt en bot for å ha nektet å etterkomme et pålegg om å utlevere dokumenter om investeringer i ulike selskaper. EMD kom frem til at vernet mot tvungen selvinkriminering var krenket.⁶⁰ EMD uttalte om J.B-saken at

---

⁵⁴ Se avsnittene 107-108.

⁵⁵ Se avsnitt 109.

⁵⁶ Se avsnitt 110.

⁵⁷ Se avsnitt 117.

⁵⁸ Se avsnitt 110.

⁵⁹ Se Jalloh-saken avsnitt 111.

⁶⁰ Se J.B-saken avsnitt 71.

”the State authorities’ attempt to compel the applicant to submit documents which might have provided information about tax evasion to be in breach of the principle against self-incrimination”.⁶¹

Av uttalelsene fra EMD kan det utledes et vidt vern mot tvungen selvinkriminering. Vernet gjelder når noen blir tvunget på tross av egen vilje til å gi fra seg inkriminerende opplysninger. Kjernen er at vedkommende må bidra aktivt for at myndighetene skal få adgang til opplysningene.

I Jalloh-saken trekker EMD frem forholdet i Saunders-saken og viser til unntak fra et vidt vern mot tvungen selvinkriminering.

”(T)he principle against self-incrimination did not cover “material which may be obtained from the accused through the use of compulsory powers but which has an existence independent of the will of the suspect such as, inter alia, documents acquired pursuant to a warrant, breath, blood and urine samples and bodily tissue for the purpose of DNA testing”.⁶²

Det betyr at vernet mot tvungen selvinkriminering ikke beskytter vedkommende mot innhenting av opplysninger som ikke krenker den siktedes vilje som for eksempel ransaking og beslag, utåndingsanalyse, blodprøve, urinprøve og DNA-testing. I alle disse eksemplene innhentes de selvinkriminerende opplysningene uten aktiv deltakelse fra siktede.

Det har med andre ord noe å si hvordan opplysningene fremskaffes. Det er et skille mellom inkriminerende informasjon som krever at siktede presses til å gi fra seg sannheten på tross av egen vilje og inkriminerende informasjonen som kan innhentes uavhengig av siktedes vilje. Eksempelvis vil et realbevis kunne innhentes uavhengig av siktedes vilje, og siktede kan forholde seg passivt. En forklaring er derimot noe som krever at vedkommende må bidra aktivt

---

⁶¹ Se Jalloh-saken avsnitt 111.

⁶² *ibid.* avsnitt 112.

til å gi opplysninger.⁶³ Det sistnevnte er i utgangspunktet beskyttet av vernet mot tvungen selvinkriminering.

Spørsmålet om vernet mot tvungen selvinkriminering er krenket, må bero på en konkret helhetsvurdering. Først er det et spørsmål om situasjonen faller inn under vilkårene i EMK artikkel 6 nr. 1. Spørsmålet vil bli behandlet i kapittel 4. Vernet mot tvungen selvinkriminering er ikke absolutt.⁶⁴ Dersom vilkårene i EMK artikkel 6 nr. 1 er oppfylt, er spørsmålet om tvungen vil stride mot retten til rettfærdig rettergang, herunder vernet mot selvinkriminering.⁶⁵ Spørsmålet vil bli behandlet i kapittel 5.

3.3 Hvorfor et vern mot tvungen selvinkriminering?

Sannhetsgrunnsetningen er et prinsipp for både sivil- og straffeprosess⁶⁶. Sannhetsgrunnsetningen går ut på at prosessen skal tilstrebe at sannheten er grunnlaget for avgjørelsen. Den materielle sannheten er det faktiske forhold som anses å bevise sannheten. For å realisere det materielle sannhetsprinsipp bør alle bevis tillates ført.⁶⁷ Utgangspunktet i både sivil- og straffeprosess er prinsippet om fri bevisføring.⁶⁸ Hensikten er å få frem alle bevis for sannheten slik at rettsapparatet vil oppfylle et av de grunnleggende hensynene, som er materielt riktige rettsavgjørelser.

---

⁶³ Se også O'Halloran og Francis-saken avsnitt 54.

⁶⁴ Se Saunders-saken avsnitt 69.

⁶⁵ Se eksempelvis Jalloh-saken avsnittene 113-117.

⁶⁶ Formålet med straffeprosessen er å finne frem til sannheten for å unngå at uskyldige blir dømt. Straffeprosessloven § 294 er et utslag av sannhetsgrunnsetningen, ved at retten på embetets vegne skal våke over at saken blir fullstendig opplyst. Det er et grunnleggende rettsstatsprinsipp at den som er mistenkt for en straffbar handling, har rett til å forholde seg taus, og ikke har plikt til å bidra til egen straffellelse. I straffeprosessen er det satt en standard om rekkevidden av vernet mot tvungen selvinkriminering. Under hovedforhandling er det ikke en automatisk avskjæring av bevis om opplysninger som er innhentet i strid med vernet mot tvungen selvinkriminering. Spørsmålet som vil reise seg under hovedforhandling er om opplysningene er en gjentakelse eller fortsettelse av rettsbruddet, eller om en interesseavveining uansett tilsier at beviset bør avskjæres, jf. Rt. 1999 s. 1269.

⁶⁷ Se Strandbakken (2003) side 200.

⁶⁸ I sivilprosessen er prinsippet lovfestet i tvisteloven § 21-3 første ledd første punktum. I straffeprosessen er prinsippet ulovfestet.

Vernet mot tvungen selvinkriminering er et skår i realiseringen av sannhetsgrunnsetningen. Vernet setter begrensinger og gjør unntak for hvilket faktisk grunnlag myndighetene kan anvende for å bevise det faktiske forholdet. Før jeg behandler spørsmålet om ileggelse av overtredelsesgebyr oppfyller vilkårene til retten til en rettferdig rettergang etter EMK artikkel 6 nr. 1, vil jeg vise til noen av hensynene og betraktninger som er gjort om et vern mot tvungen selvinkriminering. Deretter presenteres beviskravet og bevisbyrden ved ileggelse av overtredelsesgebyr.

3.3.1 Integritets- og rettsikkerhetsbetraktninger

I Saunders-saken uttaler EMD at

”(t)he right not to incriminate oneself is primarily concerned (...) with respecting the will of an accused person to remain silent.”⁶⁹

Vernet mot tvungen selvinkriminering skal hovedsakelig ivareta den siktedes bestemmelsesrett over hvilke opplysninger vedkommende må gi om seg selv. Det er først når en plikt til å gi opplysninger og brudd på å etterkomme plikten kan gi en sanksjon, samtidig som vedkommende risikerer å få straff eller overtredelsesgebyr for forholdet som det pliktes å gi opplysninger om, at vedkommende utsettes for tvang til selvinkriminering.

Integritet- og rettsikkerhetsbetraktninger kan deles opp i to perspektiver, et verdighetsperspektiv og et rettsikkerhetsperspektiv.⁷⁰

I et verdighetsperspektiv er utgangspunktet at siktede er skyldig i det påståtte forholdet. Dersom siktede tvinges til å gi opplysninger som kan utsette seg for straff, må vedkommende gjøre en vurdering om å tilstå eller lyve. En slik vurdering av egen integritet og verdighet, skal vernet mot tvungen selvinkriminering beskytte mot. Dette fordi vurderingen siktede står overfor er mellom to onder, lyve for å unngå sanksjon eller bidra til egen straff. Dersom siktede er uskyldig, kan det tenkes at vedkommende har behov for å forklare sin uskyld og vil

---

⁶⁹ Se avsnitt 69.

⁷⁰ Ordene, verdighetsperspektiv og rettsikkerhetsperspektiv, er hentet fra Øyen (2010) på side 154 under bokstav (c).

derfor ikke føle at det er et valg mellom to onder. Likevel kan det hende at siktede ikke vil forklare seg om det faktiske forholdet på grunn av at vedkommende opplever at opplysningene er verre å gi enn å bli ilagt straff for et annet påstått forhold. For eksempel kan siktede ha foretatt andre ulovligheter eller andre umoralske handlinger som for vedkommende er verre at kommer frem i dagens lys.

I et rettssikkerhetsperspektiv er det risikoen for at siktede gir selvinkriminerende opplysninger på et uriktig grunnlag, som bør unngås. Det kan for eksempel være at et langt og aggressivt avhør kan få vedkommende til å erkjenne det faktiske forholdet for å få slutt på avhøret, fremfor å fortelle sannheten. På den måten er pressmiddelet for sterkt inngripende og ikke godt egnet til å avdekke det faktiske forholdet.

3.3.2 En beskyttelse mot for inngripende myndighetsutøvelse

Et vern mot tvungen selvinkriminering har som formål å forhindre at staten bruker for sterkt inngripende pressmidler for å få frem sannheten. Eksempler på for sterkt inngripende pressmidler for å få frem bevis for den materielle sannheten, er bruk av tortur⁷¹, og fra nyere tid bruk av tvangsinjisert brekkmiddel⁷².

En opplysningsplikt innebærer et inngrep i den negative ytringsfriheten. En edisjonsplikt eller en annen form for medvirkningsplikt innebærer et inngrep i den negative handlefriheten.⁷³ Lovgivers verdivalg av hvilke tvangsmidler myndighetene kan bruke, er ikke endelig og må treffes ut fra en avveining av de hensyn som til enhver tid gjør seg gjeldende. Endringer i kriminalitetsbildet kan tilsi nye midler og metoder for å belyse sannheten som går på bekostning av individets private autonomi.⁷⁴ Spørsmålet som til enhver tid bør stilles er om inngrepet er tilstrekkelig legitimert for å få frem sannheten. En opplysningsplikt på bekostning av en redusert negativ ytrings- og handlefrihet, kan begrunnes med at det er et betydelig samfunns-

---

⁷¹ Se eksempelvis Strandberg (2012) side 68 om bevis fremskaffet ved tortur i det legale bevissystem under NL 1687.

⁷² Se Jalloh-saken avsnitt 13 og 83 om krenkelse av det absolutte forbudet mot tortur etter EMK artikkel 3.

⁷³ Se Øyen (2010) side 83.

⁷⁴ Se Strandbakken (2003) side 200.

behov for at saken oppklares og at det faktiske forholdet kommer frem på en effektiv og retts-sikker måte.⁷⁵

3.3.2.1 Et samfunnsbehov

I storkammeravgjørelsen O'Halloran og Francis mot Storbritannia, var det av betydning at formålet med opplysningsplikten i trafikklovgivningen var underlagt et bestemt reguleringsregime for å hindre betydelig skade.⁷⁶ De som eier eller kjører en bil har frivillig akseptert reguleringsregimet og samfunnsbehovet for skadeforebyggende regler.⁷⁷ EMD vurderte samfunnsbehovet for en opplysningsplikt under vurderingen av momentet "the nature and the degree of the compulsion used to obtain the evidence".⁷⁸ Vurderingen av momentet går ut på karakteren og omfanget av den anvendte tvangen for å fremskaffe bevis. EMD kom frem til at opplysningsplikten var begrunnet i samfunnsbehovet om beskyttelse av borgernes liv mot kjøretøyets betydelige skadepotensialet og at aktørene i trafikken hadde akseptert reguleringsregimet.

3.3.2.2 Et offentligrettslig behov

I Jalloh-saken, der EMD kom ferm til at vernet mot tvungen selvinkriminering var krenket, var momentet "the public interest in the investigation and punishment of the offence in issue" av betydning.⁷⁹ Momentet går ut på å vurdere den offentligrettslige interessen av å strafforfølge og oppklare kriminelle forhold og hvilken type sanksjon den påståtte lovovertrедelsen kan medføre.

Det har vært rettet kritikk mot momentet om "the public interest in the investigation and punishment of the offence in issue". Kritikken er hovedsakelig at behovet for det offentligrettslig inngrep ikke bør rettferdiggjøre tvangsutøvelsens karakter og omfang overfor den inngrepet går utover.

---

⁷⁵ Se Øyen (2010) side 83.

⁷⁶ Se avsnitt 57.

⁷⁷ Se O'Halloran og Francis-saken avsnittene 56-57.

⁷⁸ *ibid.*

⁷⁹ Se avsnitt 117 og 119.

Ørnulf Øyen omtaler betydningen av det strafferettslige behovet for informasjonsplikten som hvor alvorlig saken er, og dels hvor vanskelig sakstypen er å etterforske på en kostnadseffektiv måte ved hjelp av andre metoder.⁸⁰ Han hevder at på bakgrunn av EMD-praksis⁸¹ er betydningen av det offentligrettslige behov for å avdekke det faktiske forholdet av begrenset verdi.⁸²

Ørnulf Øyen hevder at vurderingsmomentet er såpass kontroversielt at det bevisst ble unngått for å sikre en bred tilslutning til flertallsvotumet i O'Halloran og Francis-saken.⁸³ Det begrunner han med at flertallet er tause om momentet, selv om momentet er tatt med som relevant ved innledningen av drøftelsen⁸⁴, og at mindretallet vurderte momentet grundig og ga uttrykk for en prinsipiell avstand fra relevansen av momentet. Det er kun i Jalloh-saken at momentet trekkes frem som relevant og får betydning for drøftelsen.

”(W)hen determining whether the proceedings as a whole have been fair the weight of the public interest in the investigation and punishment of the particular offence in issue may be taken into consideration and be weighed against the individual interest that the evidence against him be gathered lawfully. However, public interest concerns cannot justify measures which extinguish the very essence of an applicant’s defence rights, including the privilege against self-incrimination guaranteed by Article 6 of the Convention”⁸⁵

Ved å vektlegge et moment om et offentligrettslig behov for å rettferdiggjøre et inngrep, kan det uthule et vern mot tvungen selvinkriminering. I alle tilfeller myndighetene kan begrunne et stort nok behov, vil myndighetene kunne legitimere inngrepet på bekostning av den enkelte og svekke hensynet til en rettssikker prosess. Et slikt synspunkt kan begrunnes utilitaristisk, der en regel er til nytte for flest mulige og kan komme til skade overfor den enkelte. Av EMD har det vært uttrykt at et offentligrettslig behov for et inngrep ikke alene kan begrunne inngre-

---

⁸⁰ Se Øyen (2010) side 155 under bokstav (d).

⁸¹ Se Heaney og McGuinness mot Irland avsnitt 58, og Quinn mot Irland avsnitt 59.

⁸² Se Øyen (2010) side 156.

⁸³ Se Øyen (2010) side 157.

⁸⁴ Se O'Halloran og Francis-saken avsnitt 52.

⁸⁵ Se Jalloh-saken avsnitt 97 og 119.

pet på bekostning av den enkelte. I storkammeravgjørelsen *Bykov mot Russland* gir EMD uttrykk for at

”(t)he general requirements of fairness contained in Article 6 apply to all criminal proceedings, irrespective of the type of offence at issue. Public-interest concerns cannot justify measures which extinguish the very essence of an applicant's defence rights, including the privilege against self-incrimination guaranteed by Article 6 of the Convention”⁸⁶

3.3.3 Troverdigheten av opplysningene

Ved en siktelse skal individet møtes med en presumsjon om uskyld inntil det motsatte er bevist.⁸⁷ Likevel er det en naturlig reaksjon at dersom vedkommende først er siktet, vil det oppstå et spørsmål om troverdigheten til opplysningene som gis når vedkommende risikerer en straff.

På samme måte vil en plikt om å opplyse om faktiske forhold som kan medføre straff, ikke nødvendigvis gi sannheten. Faren for uriktige opplysninger er mer fremtredende dersom opplysningene som skal inngis er egenproduserte dokumenter. Dersom det er en mulighet til å manipulere opplysningene og manipulasjon ikke vil være synbart, er det en sannsynlighet for at vedkommende benytter seg av denne muligheten for å unngå straff. Vurderingen som må gjøres for troverdigheten av opplysningene som inngis, er hvilken sanksjon vedkommende risikerer ved pliktbrudd og oppdagelsesrisiko ved manipulasjon av opplysningene for å skjule pliktbruddet. Det kan antas at de fleste vil ha moralske betenkeligheter med å bryte en plikt til sannferdighet, men noen vil likevel gi uriktige opplysninger for å unndra seg straff.⁸⁸

En observasjon gjort av lovgiver for perioden 2010-2011 illustrerer at opplysninger som kan medføre straff og som er gitt på grunn av plikt, kan ha en svekket troverdighet. I perioden ble fire forhold anmeldt for overskridelse av maksimalt tillatt biomasse. I to av sakene var det

---

⁸⁶ Se *Bykov-saken* avsnitt 93.

⁸⁷ Se bl.a EMK artikkel 6 nr. 2.

⁸⁸ Se en lignende slutning gjort av Øyen (2010) side 87.

mistanke om manipulasjon av innrapporterte opplysninger om biomasse.⁸⁹ Det vil si at det er en risiko for at innehaverne av akvakulturtillatelse kan være tilbøyelige til å gi uriktige opplysninger for å unngå straff. Samlet sett bør man ha nøkterne forventninger til om en sanksjonert plikt til å gi opplysninger vil medføre sannferdig og pålitelig informasjon.⁹⁰

3.3.4 Den nære forbindelsen til uskyldspresumsjonen

Uskyldspresumsjonen etter EMK artikkel 6 nr. 2 er nært knyttet til vernet mot tvungen selvinkriminering. Dersom myndighetene presser siktede til å gi opplysninger fordi vedkommende mistenkes for et påstått straffbart forhold, vil ikke utgangspunktet være at den siktede anses som uskyldig. EMD uttalte i Saunders-saken at

”(t)he right not to incriminate oneself, in particular, presupposes that the prosecution in a criminal case seek to prove their case against the accused without resort to evidence obtained through methods of coercion or oppression in defiance of the will of the accused. In this sense the right is closely linked to the presumption of innocence contained in Article 6 para. 2 of the Convention (art. 6-2).”⁹¹

Vernet mot tvungen selvinkriminering sett i lys av uskyldspresumsjonen, er med på å begrense myndighetenes bruk av tvang for å kreve opplysninger mot siktedes vilje.

3.3.4.1 Et beviskrav om klar sannsynlighetsovervekt ved illeggelse av overtredelsesgebyr

Beviskravet fastlegger hvor mye som skal til for at et påstått forhold er bevist. Det er sikker rett at ved idømmelse av straff er beviskravet at tiltaltes skyld må være bevist utover enhver rimelig og fornuftig tvil.⁹² Det høye beviskravet er med på å minske sannsynligheten for at uskyldige blir dømt. Det er påtalemyndigheten som har bevisbyrden for at det påståtte straffbare forholdet foreligger.⁹³

---

⁸⁹ Jf. Prop. 103 L (2012-2013) side 41.

⁹⁰ Se Øyen (2010) side 88.

⁹¹ Se avsnitt 68.

⁹² Se eksempelvis Andenæs (2010) side 161.

⁹³ Se Andenæs (2010) side 160.

Uskyldspresumsjonen i EMK artikkel 6 nr. 2 fastsetter i likhet med det høye beviskravet i straffeprosessen, at enhver som blir siktet for en ”criminal offence” skal antas uskyldig inntil skyld er bevist etter loven.

I sivilsaker, deriblant forvaltningsvedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30, er det ikke et spørsmål om straff og en risiko for at uskyldige blir dømt. Beviskravet i sivilrettslige saker er i utgangspunktet at det må foreligge en alminnelig sannsynlighetsovervekt for at et påstått faktisk forhold foreligger. Spørsmålet om et beviskrav om klar sannsynlighetsovervekt ved utøvelse av inngripende forvaltningsrettslige vedtak, var under behandling for Høyesterett i Rt. 2007 s. 1217 og Rt. 2008 s. 1409. I begge saker kom Høyesterett frem til at det foreligger et beviskrav om klar sannsynlighetsovervekt for å tilfredsstillere kravene etter EMK artikkel 6. I sakene var det trukket frem at ileggelse av pønalt begrunnet overtredelsesgebyr, kan falle under ”criminal charge” i EMK artikkel 6 nr. 1 og uskyldspresumsjonen i EMK artikkel 6 nr. 2. Beviskravet må derfor være høyere enn alminnelig sannsynlighetsovervekt.

I Rt. 2011 s. 910 og Rt. 2012 s. 1556 gjaldt sakene overtredelsesgebyr etter konkurranseloven § 29. Høyesterett kom i begge saker frem til et beviskrav om klar sannsynlighetsovervekt. Forståelsen er fulgt opp i forarbeidene til akvakulturloven.⁹⁴ I imidlertid uttales det at

”for mindre overtredelsesgebyr kan kravet til bevis svekkes noe”⁹⁵

Bevisbyrden i forvaltningsrettslige saker på forvaltningsstadiet avhenger av om det er et spørsmål om et gode fra forvaltningen, da har parten bevisbyrden for at vilkårene oppfylles. Eller om det er et spørsmål om inngrep fra forvaltningen, da har forvaltningen bevisbyrden for at vilkårene er oppfylt. I begge tilfeller vil opplysningene bli forelagt parten i et forhåndsvarsel i medhold av forvaltningsloven § 16. Ileggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 er et inngripende vedtak og forvaltningen har i utgangspunktet bevisbyrden for at det påståtte forholdet foreligger.

---

⁹⁴ Se Prop. 103 L (2012-2013) punkt 5.3.2.8.

⁹⁵ Jf. Prop. 103 L (2012-2013) side 63.

4 Vil ileggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 bringe EMK artikkel 6 til anvendelse?

4.1 Innledning

Den lovbestemte rapporteringsplikten etter akvakulturdriftsforskriften § 44 retter seg mot forhold forut for mistanke om ulovlige forhold, og før tidspunktet for at opplysningene anvendes i et vedtak om overtredelsesgebyr eller under hovedforhandling om straff. Det forutsettes for drøftelsen at overtredelsesgebyr ilegges på grunnlag av opplysninger om overskredet maksimalt tillatt biomasse, som er fremkommet i den månedlige innrapporteringen til myndighetene. Rapporten er et dokument som tilsynsmyndigheten kan benytte som grunnlag for ileggelse av overtredelsesgebyr. Dersom tilsynsmyndigheten anmelder forholdet til påtalemyndigheten for videre etterforskning er forholdet over i det straffeprosessuelle sporet. Det forutsettes at forholdet behandles av tilsynsmyndigheten og ikke oversendes til påtalemyndigheten.

I det følgende vil ileggelse av et overtredelsesgebyr bli vurdert mot kravene til en rettfærdig rettergang etter EMK artikkel 6 nr. 1. Retten til en "fair ... hearing" etter EMK artikkel 6 nr. 1 gjelder for "everyone" ved "determination" av "criminal" "charge".

Spørsmålet er om tilsynsmyndighetens ileggelse av overtredelsesgebyret overfor akvakulturforetaket faller inn under vilkårene "everyone", "determination", "criminal" og "charge". Disse vilkårene avklarer samtidig i hvilke situasjoner de prosessuelle rettighetene etter EMK artikkel 6 nr. 1 kan komme til anvendelse. Selv om vilkårene oppfylles, er det ikke slik at alle rettighetene etter EMK artikkel 6 slår inn. Rekkevidden av vernet mot tvungen selvinkriminering vil bli behandlet i kapittel 5. Beviskravet og uskyldspresumsjonen etter EMK artikkel 6 nr. 2 eller minsterettighetene etter EMK artikkel 6 nr. 3, vil ikke bli behandlet.

4.2 Rettighetssubjektet - "Everyone"

Spørsmålet er om et akvakulturforetak kan påberope seg retten til en rettfærdig rettergang etter EMK artikkel 6 nr. 1 som "everyone".

Ordlyden i EMK artikkel 6 nr. 1 er ”everyone”. I den norske oversettelsen av bestemmelsen er ordlyden oversatt til ”enhver”. En alminnelig forståelse av ”everyone” tilsier at rettigheten er rettet mot alle personer, fysiske som juridiske personer. Ordlyden taler for at akvakulturforetaket kan påberope seg retten etter EMK artikkel 6 nr. 1 som ”everyone”.

Jon Fridrik Kjølbro skriver at

”det følger av formuleringen ”enhver”, at konvensjonen gjelder for alle, herunder juridiske og fysiske personer”.⁹⁶

Videre skriver han at selv om konvensjonen gjelder for ”enhver”, betyr ikke det at konvensjonen skal anvendes likt for enhver. Betydningen av ”enhver” bør tolkes i sammenheng med EMK artikkel 34 om individklager, om hvem som kan klage til EMD. Individer som ikke kan klage til EMD nyter lite beskyttelse av de materielle rettighetene.

EMK artikkel 34 lyder

”(t)he Court may receive applications from any person, non-governmental organisation or group of individuals claiming to be the victim of a violation by one of the High Contracting Parties of the rights set forth in the Convention or the protocols thereto.”

Ordlyden er vid og omfatter alle personer, både der en person hevder seg krenket og der flere personer er representert som en gruppe og hevder seg krenket. I tillegg er ikke-statlige organisasjoner gitt klagerett. Uttrykket ”any person” omfatter både fysiske og juridiske personer. Jon Fridrik Kjølbro omtaler at det er avgrensningen av ikke-statlige organisasjoner som kan by på usikkerhet. Det avgjørende er om aktørene er pliktsubjekter etter EMK artikkel 1. Etter ordlyden er kun statene og dens offentlige administrasjon forpliktet etter EMK. Praksis fra EMD viser at det kun er organisasjoner utenfor den offentlige administrasjon som er omfattet av EMK artikkel 34. Det gjelder også organisasjonene som anses som uavhengige. Det springende punktet er om klager er et rettighetssubjekt etter EMK.⁹⁷

---

⁹⁶ Se Kjølbro (2010) side 44 punkt 2.4.

⁹⁷ Se Kjølbro (2010) side 85.

Videre er det et krav etter EMK artikkel 34 at klager er "victim of a violation" av konvensjonen. Ordlyden tilsier at klageren må være et offer for en påstått krenkelse av EMK. Uttrykket "victim of a violation" er å forstå som en person som er direkte og personlig påvirket av handlingen eller unnlatelsen som er påstått å utgjøre en krenkelse av konvensjonen. Personen skal være utsatt eller risikerer å bli utsatt for direkte følger av den påståtte handlingen eller unnlatelsen.⁹⁸

Et akvakulturforetak er en juridisk person utenfor den offentlige administrasjon og ikke ansett som et pliktsubjekt etter EMK artikkel 1. Rapporteringsplikten etter akvakulturdriftsforskriften § 44 er en lovbestemmelse som akvakulturforetaket er pålagt å følge. Akvakulturforetaket skal rapportere inn biomassetall som ved overskridelse kan medføre en sanksjon. Ved brudd på rapporteringsplikten kan akvakulturforetaket bli ilagt en sanksjon. Akvakulturforetaket er direkte og personlig påvirket av at det må overholde rapporteringsplikten. Samtidig som det er utsatt for direkte følger av opplysningene som inngis ved rapporteringen. Det sentrale er at opplysningene kan føre til en sanksjon. En tolkning etter EMK artikkel 34 taler for at akvakulturforetaket er et av konvensjonens rettighetssubjekter.

I Rt. 2011 s. 800 var spørsmålet om vernet mot tvungen selvinkriminering etter EMK artikkel 6 nr. 1 gjelder for juridiske personer. Høyesterett tok utgangspunkt i EMK artikkel 1, som viser til samme ordlyd som i EMK artikkel 6 nr. 1.

"The High Contracting Parties shall secure to "everyone" within their jurisdiction the rights and freedoms defined in Section I of this Convention."

Høyesterett viser med utgangspunkt i denne bestemmelsen, at det er vanlig å hevde at beskyttelsen etter konvensjonen gjelder både fysiske og juridiske personer.⁹⁹ Høyesterett støtter tolkningen ved gjennomgang av enkelte avgjørelser fra EMD. Forståelsen om at juridiske personer kan påberope seg konvensjonen, er i tråd med tolkningen gjort av Høyesterett.

---

⁹⁸ Se Kjølbros (2010) side 88 og 89.

⁹⁹ Jf. Rt. 2011 s. 800 avsnitt 26. For øvrig vises det til at Høyesterett opphevet kjennelsen og gav uttrykk for at rekkevidden av vernet måtte vurderes i det konkrete tilfellet. I den nye vurderingen i RG-2012-173 kom lagmannsretten frem til at vilkåret om "criminal charge" ikke var oppfylt. Det forelå derfor ikke et vern etter EMK artikkel 6 nr. 1.

I Västbarga Taxi Aktiebolag og Vulic mot Sverige, var spørsmålet om skattemyndighetenes vedtak om tilleggsskatt mot både drosjeselskapet og direktøren, tilfredsstilte kravet om en rettferdig rettergang etter EMK artikkel 6 nr. 1. EMD behandlet klagen og kom frem til at det forelå brudd på retten til ”access to a court”¹⁰⁰ og ”reasonable length of proceedings”¹⁰¹. Det forelå derimot ikke et brudd på retten ”to be presumed innocent”¹⁰². Det interessante er at det ikke var et spørsmål om drosjeselskapet som juridisk person, var et av konvensjonens rettighetssubjekter i tråd med vilkåret ”everyone”. Med andre ord taler det for at juridiske personer kan påberope seg retten til en rettferdig rettergang etter EMK artikkel 6. Västbarga-saken taler for at akvakulturforetaket kan påberope seg retten etter EMK artikkel 6 nr. 1 som ”everyone”.

I Segame SA mot Frankrike vurderte EMD i likhet med Västbarga-saken, om en juridisk person var utsatt for krenkelse av rettigheter etter EMK. EMD vurderte om det var en krenkelse av EMK artikkel 6 nr. 1 om ”access to court with full jurisdiction” ved ileggelse av tilleggsskatt overfor et kunstgalleri. EMD kom frem til at det ikke forelå en krenkelse av EMK artikkel 6 nr. 1. Begrunnelsen var blant annet at størrelsen på tilleggsskatten på 25% var proporsjonal, og at loven gav en forutberegnelighet ved ileggelse av boten som proporsjonal med alvorlighetsgraden av overtredelsen. I tillegg viste EMD til at staten har et behov for regulering av effektive fiskale regler og at slike saker skiller seg fra ”the hard core of criminal law”.¹⁰³

For øvrig bemerkes at i saker der klager er en juridisk person, omtaler EMD klager som ”the applicant company”.¹⁰⁴ Tilsynelatende virker det som en selvfølge at juridiske personer er en av konvensjonens rettighetssubjekter.

Etter en tolkning av EMK artikkel 6 nr. 1 i lys av EMK artikkel 1 og 34, og EMD-praksis, er ”everyone” å forstå som både fysiske og juridiske personer. Følgelig legges det til grunn at et

---

¹⁰⁰ Se avsnitt 102.

¹⁰¹ Se avsnitt 107.

¹⁰² Se avsnitt 122.

¹⁰³ Se avsnitt 59.

¹⁰⁴ Se eksempelvis Segame-saken avsnitt 1.

foretak, herunder et akvakulturforetak, omfattes av uttrykket ”everyone” i EMK artikkel 6 nr. 1.

4.3 Tilsynsmyndighetens kompetanse - ”In the determination”

Spørsmålet er om tilsynsmyndighetens ileggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 er en ”determination” etter EMK artikkel 6 nr. 1.

EMK artikkel 6 nr. 1 gjelder ved ”determination” av en sivilrettslig forpliktelse eller en straffesiktelse. I den norske oversettelsen av bestemmelsen er ordlyden oversatt til ”for å få avgjort” en borgerlig plikt eller en straffesiktelse mot seg. Ordlyden av ”determination” tilsier at de prosessuelle rettsikkerhetsgarantiene kun får anvendelse ved en avgjørelse. Det betyr at garantiene bare gjelder fullt ut ved organer som har kompetanse til å avgjøre hele eller deler av saken. Eventuelle overinstanser med avgjørelseskompetanse må også overholde kravene etter EMK artikkel 6.¹⁰⁵

Saker der et organ har som oppgave å undersøke, fastlegge eller bedømme et faktisk hendelsesforløp uten å fatte en avgjørelse med rettslig virkning, faller utenfor ordlyden ”determination”.¹⁰⁶ I Saunders-saken var det et spørsmål om en administrativ undersøkelse falt under de prosessuelle rettsgarantier etter EMK artikkel 6.¹⁰⁷ EMD fremhevet at når formålet er å fastlegge et faktisk forhold, er det ikke nødvendig at rettighetene etter EMK artikkel 6 må respekteres. Det gjelder selv om det faktiske grunnlaget kan anvendes av andre kompetente myndigheter. Det er hensynet til en effektiv regulering av den offentlige interesse som trekkes frem av EMD.

Det er klart at dersom tilsynsmyndigheten kun har kompetanse til å undersøke, fastlegge eller bedømme det faktiske hendelsesforløp uten å treffe en avgjørelse, kommer ikke de prosessuelle rettighetene etter EMK artikkel 6 til anvendelse. Det vil være forholdet dersom tilsynsmyndigheten utelukkende anmelder akvakulturanlegget til påtalemyndigheten, uten selv å innlede en sanksjonssak.

---

¹⁰⁵ Se Aall (2011) side 368 bokstav a).

¹⁰⁶ Se Kjølbro (2010) side 345.

¹⁰⁷ Se avsnitt 67.

Derimot dersom tilsynsmyndigheten har kompetanse til å til å treffe en avgjørelse som gir rettslige virkninger er det tale om en ”determination” etter EMK artikkel 6 nr. 1. Det gjelder selv om det ikke fattes et vedtak. Det sentrale er at tilsynsmyndigheten har kompetanse til å fatte et vedtak om ”criminal charge”. Tilsynsmyndigheten har hjemmel etter akvakulturloven § 30 til å ilegge et overtredelsesgebyr. Et vedtak om overtredelsesgebyr er en avgjørelse som gir rettslige virkninger med endelig virkning, og er å anse som en ”determination”. Ileggelse av overtredelsesgebyr oppfyller dermed vilkåret ”determination” etter EMK artikkel 6 nr.1.

4.4 Er overtredelsesgebyr straff i konvensjonens forstand? - ”Criminal”

Det er på det rene at dersom det er spørsmål om å idømme straff etter akvakulturloven § 31 for brudd på rapporteringsplikten, er forholdet å regne som ”criminal”. De prosessuelle garantiene etter EMK artikkel 6 vil komme til anvendelse fra det tidspunktet individet må anses som siktet. Spørsmålet her er om også ileggelse av overtredelsesgebyret etter akvakulturloven § 30 skal anses som ”criminal” etter EMK artikkel 6 nr. 1.

Den norske oversettelsen lyder ”en straffesiktelse mot seg”. En naturlig forståelse av ordlyden taler for at det er tale om overtredelse av straffesanksjonerte normer.

EMD vurderte i Engel og andre mot Nederland, om en disiplinærrefselse var ”criminal”.¹⁰⁸ EMD uttalte først at ”criminal” er gjenstand for autonom tolkning.¹⁰⁹ Det betyr at nasjonale begreper om sanksjonen utgjør straff, ikke nødvendigvis er avgjørende. Videre oppstilte EMD tre kriterier for vurderingen av om forholdet faller under ”criminal”. Kriteriene er kjent som ”Engel-kriteriene” og er som følger,

- 1) Klassifikasjonen av lovbruddet etter nasjonal rett og normens karakter,
- 2) Karakteren av lovbruddet, og
- 3) Reaksjonens karakter og alvor.

---

¹⁰⁸ Se avsnitt 82 og 83.

¹⁰⁹ Se avsnitt 81.

Alle tre kriterier er alternative. Dersom den nasjonale retten klassifiserer forholdet som straffbart, er forholdet også å anse som ”criminal” etter EMK artikkel 6 nr. 1. Det første kriteriet kan derfor angis som et utgangspunkt for vurderingen.

I plenumsdommen Rt. 2000 s. 996 fremholdt Høyesterett at kriteriene om overtredelsens karakter, sanksjonens innhold og alvor kan bedømmes samlet når en vurdering av disse momentene hver for seg etterlater tvil om artikkel 6 får anvendelse.¹¹⁰ Høyesterett følger opp forståelsen i plenumsdommen Rt. 2002 s. 509¹¹¹ og Rt. 2002 s. 1007¹¹². Kriteriene vil derfor være gjenstand for en samlet vurdering, dersom en separat analyse av hvert kriterium ikke gir en klar løsning på om forholdet er å anse som ”criminal”.¹¹³

I Rt. 2014 s. 620 vurderte Høyesterett om overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 var å anse som straff i relasjon til Grunnloven § 96. Høyesterett kom frem til at ileggelsen av overtredelsesgebyr ikke var i strid med Grunnloven § 96. Ved spørsmålet om overtredelsesgebyr var å anse som straff i forhold til EMK artikkel 6 uttalte Høyesterett at straffebegrepet i EMK er vesentlig videre enn Grunnlovens begrep, og at overtredelsesgebyret er å anse som straff i konvensjonens forstand.¹¹⁴ Høyesterett vurderte ikke overtredelsesgebyret konkret i forhold til Engel-kriteriene. I det følgende vil det derfor gjøres en vurdering av overtredelsesgebyret etter Engel-kriteriene.

I Menarini Diagnostics S.R.L mot Italia var spørsmålet om forvaltningsdomstolens prøving av lovligheten, forholdsmessigheten og holdbarheten av forvaltningsorganets valg og de faglige vurderingene som var foretatt ved et vedtak, oppfylte retten til rettergang av en uavhengig og upartisk domstol etter EMK artikkel 6 nr. 1.¹¹⁵ EMD kom frem til at forvaltningsvedtaket om en sanksjon var å anse som ”criminal”, slik at EMK artikkel 6 kom til anvendelse.¹¹⁶ Avgjø-

---

¹¹⁰ Se side 1010.

¹¹¹ Se side 518.

¹¹² Se sidene 1009 og 1010.

¹¹³ Se også Jussila mot Finland, avsnitt 31.

¹¹⁴ Se avsnitt 47.

¹¹⁵ Se avsnittene 63-66.

¹¹⁶ Se avsnitt 42.

relsen vil bli trukket frem ved vurderingen av om Engel-kriteriene tilsier at overtredelsesgebyr er å anse som ”criminal”.

4.4.1 Klassifikasjonen av lovbruddet etter nasjonal rett og normens karakter

EMD uttaler at statens egen rubrering av om forholdet er gjenstand for straff er et utgangspunkt for vurderingen.¹¹⁷ Den nasjonale klassifikasjonen av normen er kun en angivelse av normen og ikke avgjørende for om sanksjonen er å anse som straff etter konvensjonen. Spørsmålet for EMD er om normens materielle innhold er å karakterisere som straff i konvensjonens forstand.

Overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 er av lovgiver ansett som en administrativ sanksjon med et visst pønalt preg som kan ilegges av tilsynsmyndigheten. Lovgiver uttrykker at overtredelsesgebyr har likhetstrekk med straff, men at det ikke å regne som straff.¹¹⁸ Høyesterett kom til samme resultat i Rt. 2014 s. 620. Det er klart at overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 ikke er ansett som straff etter nasjonal lovgivning.

Spørsmålet er om overtredelsesgebyret likevel er å anse som en ”criminal” etter EMK artikkel 6 nr. 1. Det er særlig overtredelsesgebyrets pønale preg som kan føre til at et overtredelsesgebyr er ”criminal”. Sanksjonen er ment å ivareta både individualpreventive og allmennpreventive hensyn. Overtredelsesgebyr kan gis for alle typer overtredelser av akvakulturlovgivningen. Det gjelder brudd på lov, forskrift og enkeltvedtak, og er ikke avgrenset til grove eller gjentatte overtredelser. I tillegg har overtredelsesgebyret til formål om å hindre framtidige overtredelser.

Ved vurderingen av lovbruddets art i Menarini-saken la EMD vekt på at forvaltningsmyndighetens kontroll med at aktørene opprettholdt fri konkurranse normalt er en del samfunnets allmenne interesser som er beskyttet av strafferetten. I tillegg hadde sanksjonen både et pønalt og forebyggende formål.¹¹⁹ Lovbruddets art i Menarini-saken talte for at forholdet var å anse

---

¹¹⁷ Se Engel-saken avsnitt 82.

¹¹⁸ Se Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) side 75 og 76.

¹¹⁹ Se avsnitt 40.

som ”criminal”.¹²⁰ Vurderingen i Menarini-saken har likhetstrekk med vurderingen av overtredelsesgebyret og lovbruddets karakter, og vil ha overføringsverdi for foreliggende vurdering. Tilsynsmyndighetenes kontroll med at aktørene i akvakulturnæringen overholder vilkårene for tillatelsen og regelverket, er for å ivareta samfunnets allmenne interesse om en bærekraftig utvikling. Den allmenne samfunnsinteressen er ved akvakulturloven § 31 også beskyttet av strafferetten. Det taler for at overtredelsesgebyret er å anse som ”criminal”.

I Öztürk mot Tyskland var det et spørsmål om overtredelse av en trafikkregel angitt av tysk rett som en ordensregulering, var å anse som ”criminal”. Den tyske myndigheten argumenterte med at formålet ved å anvende bøter som falt utenfor den alminnelige straffelovgivningen, var å avkriminalisere overtredelsen.¹²¹ EMD aksepterte argumentet, men viste til at ved en reell avkriminalisering må det være et skille mellom ordensreguleringen og straffelovgivningen.¹²² EMD la blant annet vekt på at de administrative myndighetene kunne sende saken til påtalemyndigheten ved mistanke om at forholdet var straffbart, og dersom det ikke var tilfellet kunne påtalemyndigheten sende saken tilbake til de administrative myndighetene.¹²³ I tillegg fremhevet EMD at ordensreguleringen var direkte rettet mot alle trafikanter. Det motsatte er dersom normen rettet seg mot en bestemt gruppe personer, eksempelvis disiplinærregulering ved militærtjeneste.¹²⁴ Selv om lovreguleringen var av hensyn til å beskytte andre og fastsette nødvendige krav til trafikken, kom EMD frem til at normens pønale karakter og normens vide nedslagsfeltet, at forholdet var å anse som ”criminal”.¹²⁵

Overtredelsesgebyret etter akvakulturloven § 30 har et begrenset nedslagsfelt. Akvakulturloven regulerer en tillatelsesbasert fiskerinæring, og gjelder en bestemt gruppe personer. Tillatelsen er basert på at reglene som er fastsatt i lov, forskrift og vedtak overholdes. Tillatelse til å drive akvakulturanlegg er basert på at miljøet forvaltes i henhold til en bærekraftig utvikling. Det er derfor et behov for å ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av akvakulturregelverket. Lovgiver anser regler om reaksjoner og sanksjoner i akvakulturloven som hen-

---

¹²⁰ Se avsnitt 42.

¹²¹ Se avsnitt 17.

¹²² Se avsnitt 51.

¹²³ Se avsnitt 51 jf. 20.

¹²⁴ Se Engel-saken avsnitt 84.

¹²⁵ Se avsnitt 53.

siktsmessige og nødvendige virkemidler.¹²⁶ Mange av rettspliktene i eller i medhold av akva-kulturloven er av en slik art at det kan være behov for reaksjoner og sanksjoner for å motivere til at reglene overholdes og markere betydningen av bestemmelsene.¹²⁷ I forhold til straff er overtredelsesgebyr ansett som et enklere og raskere sanksjonsmiddel.

På den andre siden er det klart at overtredelsesgebyret har et pønalt formål. Det er ikke som i Öztürk-saken der ordenreguleringens formål var å avkriminalisere forholdet. Overtredelsesgebyrets pønale formål er begrunnet nettopp med allmennpreventive og individualpreventive hensyn. Det er heller ikke et klart skille mellom ordensreguleringen og straffelovgivningen. Tilsynsmyndigheten kan sende saken til påtalemyndigheten ved mistanke om at forholdet er straffbart, og dersom forholdet ikke er straffbart kan påtalemyndigheten sende saken tilbake til tilsynsmyndigheten. Overtredelsesgebyret gjelder i likhet med disiplinærreaksjoner i militæret, overfor en bestemt gruppe personer. Derimot har en disiplinærreaksjon som formål å skape og opprettholde militær moral og disiplin og derigjennom fremme effektiviteten i det militære forsvar.¹²⁸ En disiplinærreaksjon har ikke et pønalt formål, og har ikke en straffende funksjon. Overtredelsesgebyrets pønale karakter minskes ikke ved at normen klassifiseres som en administrativ sanksjon. Overtredelsesgebyrets pønale formål taler for at overtredelsesgebyret er å anse som ”criminal”.

4.4.2 Karakteren av lovbruddet

I Engel-saken fortsetter EMD vurderingen av ”criminal” med

”(t)he very nature of the offence is a factor of greater import.”¹²⁹

Som nevnt over uttaler EMD i Jussila mot Finland at

”(t)he second and third criteria are alternative and not necessarily cumulative. It is enough that the offence in question is by its nature to be regarded as criminal or that the

---

¹²⁶ Se Prop. 103 L (2012-2012) side 8.

¹²⁷ Se Prop. 103 L (2012-2012) side 31.

¹²⁸ Jf. Forskrift om disiplinærreglement for Forsvaret § 1.

¹²⁹ Se avsnitt 82.

offence renders the person liable to a penalty which by its nature and degree of severity belongs in the general criminal sphere. The relative lack of seriousness of the penalty cannot divest an offence of its inherently criminal character.”¹³⁰

Det andre kriteriet legger opp til en vurdering av hvordan lovbruddet kan karakteriseres. En faktor er om lovbruddet kun er av disiplinerende art, som formålet med en refselse i militæret. En annen faktor er om forholdet isolert sett i tillegg er kriminalisert gjennom den alminnelige straffelovgivningen.

Ved en liten overskridelse av MTB, tilsvarende noen få kilo, vil overskridelsen neppe karakteriseres som så alvorlig at det gir en belastning på miljøet. En større overskridelse av MTB er derimot en alvorlig overtredelse som gir en påkjenning på miljøet og kan medføre svekket fiskehelse og redusert matkvalitet.

Akvakulturloven § 31 hjemler straff av bøter eller fengsel inntil ett år eller begge deler, med mindre forholdet rammes av strengere straffebestemmelse, for den som forsettlig eller grovt uaktsomt vesentlig overtrer bestemmelsene gitt i eller i medhold av § 4 og § 5. Akvakulturdriftsforskriften § 47 om biomasse er gitt i medhold av akvakulturloven § 4 og § 5.

Virkingen er at overtredelse av MTB kan føre til straff. På den måten er det faktiske forholdet isolert sett gjenstand for ileggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 eller straff etter akvakulturloven § 31. Overtredelse av MTB er et lovbrudd som kan medføre straff. Overtredelsen har på den måten en straffbar karakter.

På grunn av at overtredelse av MTB kan strafforfølges og at overtredelsesgebyret har et pønalt formål, taler lovbruddets karakter for at overtredelsesgebyret er å anse som ”criminal”.

4.4.3 Reaksjonens karakter og alvor

I vurderingen av det tredje kriteriet er det spørsmål om overtredelsesgebyrets karakter og alvor. Utgangspunktet er at overtredelsesgebyret har et pønalt formål. EMD vurderte et lignen-

---

¹³⁰ Se avsnitt 31.

de spørsmål i Brown mot Storbritannia. Ved vurderingen av det tredje kriteriet stilte EMD spørsmålet om

”the nature and degree of severity of the penalty that the person concerned risked incurring - the third criterion - may bring the matter into the "criminal" sphere.”¹³¹

Spørsmålet er derfor om overtredelsesgebyrets karakter og alvor medfører at forholdet er å anse som ”criminal”.

I T. mot Østerrike risikerte klageren en stor bot. Men det var ikke alene avgjørende for at forholdet var å anse som ”criminal”.¹³² Det avgjørende var at klager risikerte at boten kunne konverteres til straff av fengsel uten muntlig høring av en uavhengig og upartisk domstol for å ivareta de prosessuelle rettsgarantiene. EMD kom frem til at forholdet var å anse som ”criminal”.¹³³

I Menarini-saken uttalte EMD at selv om manglende betaling av boten ikke kan erstattes av straff av fengsel, fører botens størrelse og pønale formål til at boten er å anse som ”criminal”.¹³⁴ Det vil si at selv om manglende betaling av overtredelsesgebyret ikke kan medføre at sanksjonen konverteres til straff av fengsel, kan gebyrets størrelse og pønale formål føre til at overtredelsesgebyret er å anse som ”criminal”.

Overtredelse av MTB kan sanksjoneres med straff av fengsel etter akvakulturloven § 31. For at straff kan komme på tale må forholdet anmeldes til politiet og påtalemyndigheten. Dersom det skjer er forholdet over i det straffeprosessuelle sporet. Tilsynsmyndighetene har ikke hjemmel til å ilegge straff. Dersom overtredelsesgebyret ikke blir betalt, blir det ikke tale om noen subsidiær fengselsstraff. Det taler mot at overtredelsesgebyret er å anse som ”criminal”.

---

¹³¹ Jf. Brown-saken punkt nr. 1 under overskriften THE LAW.

¹³² Se T. mot Østerrike avsnitt 65, jf. Bendenoun mot Frankrike avsnitt 47.

¹³³ Se avsnitt 67.

¹³⁴ Se avsnitt 41.

I Brown-saken, der klagen ble avvist for behandling, vurderte EMD innholdet av "criminal offence" etter EMK artikkel 7.¹³⁵ Klageren var ilagt en reaksjon tilsvarende NOK 100 000 av advokatforeningens klagenemnd. EMD viste til Engel-sakens fastsetting av "the three-fold test" ved spørsmålet om "criminal", og adopterte de tilsvarende kriteriene for vurderingen av "criminal offence". Den nasjonale lovgiver hadde klassifisert boten som en disiplinær reaksjon. Boten var ilagt av en domstol uten deltakelse fra politi eller påtalemyndigheten. I tillegg var normen av disiplinerende karakter overfor en bestemt profesjon.

Videre vurderte EMD det tredje kriteriet og uttalte at myndigheten kun hadde kompetanse til å ilegge bøter oppad GBP 5 000. Myndigheten hadde ikke hjemmel til å idømme fengsel. Selv om forholdet kunne strafforfølges ved uteblitt betaling av boten, var den delen av myndighetsutøvelsen underlagt domstolsmyndigheten som ivaretok de straffeprosessuelle garantier.

Deretter viste EMD til det pønale og preventive formålet, og uttrykte at dersom reaksjonen er "sufficiently substantial" taler det for at reaksjonen er "criminal". EMD uttalte at det pønale formålet var fremtredende ved at boten var av betydelig størrelse. EMD uttalte at overtredelsen av de disiplinære reglene var alvorlig og at størrelsen av boten svarte til gevinsten for klageren ved å overtre reglene. Verken politiet eller påtalemyndigheten var en del av prosessen. Det var heller ingen etterforskning i forkant av reaksjonen som EMD uttalte som en nødvendig betingelse for enhver straffebot. EMD kom frem til at forholdet ikke var en "criminal offence".

Spørsmålet er derfor om ileggelse av overtredelsesgebyr overfor et akvakulturforetak er et forhold av "sufficiently substantial".

Et vedtak om overtredelsesgebyr vil stenge for fortsatt forfølgning i straffesporet, jf. Tilleggsprotokoll nr. 7 artikkel 4. Det er ikke adgang til å ilegge straff for et forhold som det allerede er ilagt overtredelsesgebyr for. Karakteren av et overtredelsesgebyr er kvalitativt begrenset ved at manglende betaling av overtredelsesgebyret, ikke kan konverteres til straff av fengsel.

---

¹³⁵ Se Brown-saken under avsnittet om THE LAW nr. 1.

Overtredelsesgebyr er en økonomisk reaksjon. Størrelsen av et overtredelsesgebyr er som nevnt kvantitativt begrenset oppad 15 G, som i dag utgjør kr 1 325 550.¹³⁶ Momentene for utmåling er lovfestet i akvakulturloven § 30 annet ledd og skaper forutsigbarhet.

I arbeidsgrupperapporten nedsatt av Fiskeri- og kystdepartementet kan det estimeres en fortjeneste på kr 6 416 205, ved overholdelse av MTB på 780 000 kg. Regnestykke følger Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelser for 2010. Gjennomsnittlig salgspris til oppdretter var på 31,44 kr per kg fisk i rund vekt, og gjennomsnittlige produksjonskostnader var på 22,84 kr per kg. Rund vekt er vekten på fisken etter sulting og bløgging, og i henhold til Fiskeridirektoratets økonomiske analyser benyttes det en omregningsfaktor på 0,89 fra våt til rund vekt.¹³⁷

Fortjenesten ved overholdelse av MTB er beregnet slik:¹³⁸

Omsetning (31,44*746 070 kr/kg)	kr 23 456 450
Produksjonskostnader (22,84 kr*746 070 kr/kg)	kr 17 040 246
Fortjeneste	kr 6 416 205

I FKD-rapporten er det brukt et eksempel om en kortvarig overskridelse når fisken er i sjøen 31 dager lenger enn forutsetningene ved at biomassen er nådd ved MTB på 780 000 kg, før fisken settes på sulting. Dagen før utslakting er biomassen på sitt høyeste (dag 401), med 923 000 kg. Dette fører til en biomasseoverskridelse på (923 000-780 000 kg) 143 000 kg fisk. Hele overskridelsen varer i 48 dager, og fiskens snittvekt er 4,6 kg når biomassen er på sitt høyeste. I henhold til tidspunkt for rapportering, så vil rapportering av overskridelse kun være på en månedsrapport. Rapporteringen vil imidlertid ikke fange opp tidspunktet for når biomassen er på sitt høyeste. Biomassen på rapporteringstidspunktet vil være 885 000 kilo, som vil gi en innrapportert overskridelse på 105 000 kilo. Totalt vil det bli slaktet ut 1 005 650 kg

---

¹³⁶ Jf. Reaksjonsforskrift § 8, jf. Forskrift om grunnbeløp, reguleringsfaktorer mv. § 1 om grunnbeløp fastsatt til 88 370 kr.

¹³⁷ Se FKD-rapporten side 26.

¹³⁸ *ibid.*

biomasse, noe som er 176 683 kilo mer fisk enn eksempelet over der MTB er overholdt. Omregnet til rund vekt tilsvarer utslaktet biomasse 905 058 kg.¹³⁹

Utgangspunktet for regnestykket ved overskridelse av MTB er en laksepris på 31,44 kr, produksjonskostnader på 22,84 kr for den lovlige biomassen inkl. slakt, og 13,96 kr i marginale produksjonskostnader (kostnader for fôr, frakt, forsiring og slakt) for den ulovlige produserte fisken.¹⁴⁰

Fortjeneste ved overskridelse av MTB er beregnet slik:¹⁴¹

Omsetning (31,44*905 058 kr/kg)	kr 28 455 872
Produksjonskostnader lovlig biomasse (22,84 kr*746 070kr/kg)	kr 17 040 246
Produksjonskostnader ulovlig biomasse (13,96 *176 683 kr/kg)	kr 2 466 494
Fortjeneste	kr 8 949 132

Dersom grensen for MTB overholdes kan en fortjeneste estimeres til kr 6 416 205. Ved overskridelse av MTB, kan en fortjeneste estimeres til kr 8 949 132. En kortvarig overskridelse av MTB kan dermed gi en fortjeneste som er nesten dobbelt så stor som den maksimale grensen for overtredelsesgebyrets størrelse.¹⁴² Overtredelsesgebyrets maksimale størrelse i forhold til den potensielle fortjenesten ved overtredelse av grensene for MTB, kan ikke karakterisere sanksjonen som betydelig.

Et overtredelsesgebyr kan ikke betraktes som ”sufficiently substantial”, og taler mot at overtredelsesgebyret er å anse som ”criminal”.

4.4.4 Konklusjon

Det er av stor betydning at EMK artikkel 6 er en av de klassiske menneskerettighetene slik at det foreligger en snever statlig skjønnsmargin ved tolkning av rettigheten. På grunn av over-

---

¹³⁹ Se FKD-rapporten side 27.

¹⁴⁰ *ibid.*

¹⁴¹ *ibid.*

¹⁴² Se FKD-rapporten side 26 og 27.

tredelsesgebyrets fremtredende pønale formål og at karakteren av lovbruddet er sanksjonert med straff av fengsel, er jeg kommet frem til at overtredelsesgebyr er å anse som ”criminal”. En tolkning av at overtredelsesgebyret er å anse som ”criminal”, er i samsvar med konvensjonens formål om å sikre menneskerettighetene.

4.5 Tidspunktet for når vernet slår inn - ”Charge”

I forlengelsen av at overtredelsesgebyr er å anse som ”criminal” er spørsmålet når ”criminal charge” inntreffer. Det forutsettes for drøftelsen at det er innrapportert overskridelse av MTB for en måned. Spørsmålet er når akvakulturforetaket er å anse som siktet ved ileggelse av overtredelsesgebyr. Ordlyden i EMK artikkel 6 nr. 1 lyder ”criminal charge”. Den norske oversettelsen lyder ”straffesiktelse”. Ordlyden taler for at det må foreligge en formell siktelse mot akvakulturanlegget for at rettighetene etter EMK artikkel 6 nr. 1 utløses.

EMD fremhever i Deweer mot Belgia at begrepet ”charge” i EMK artikkel 6 nr. 1 skal tolkes ut fra hvilken faktisk situasjon den siktede er i fremfor hvilken formell status myndighetene gir vedkommende.¹⁴³ EMD gitt uttrykk for at vedkommende er under ”charge” enten ved ”official notification” eller ved at vedkommende er ”substantially affected”.¹⁴⁴

Spørsmålet er hvilket tidspunkt akvakulturforetaket er under ”charge” for at rettighetene etter EMK artikkel 6 slår inn.

4.5.1 ”official notification”

I Deweer-saken uttaler EMD at ”official notification” er når

”the official notification given to an individual by the competent authority of an allegation that he has committed a criminal offence.”¹⁴⁵

Utgangspunktet er at ”charge” foreligger ved en offisiell erklæring fra myndighetene.¹⁴⁶

---

¹⁴³ Se avsnitt 44.

¹⁴⁴ Se avsnitt 46.

¹⁴⁵ Ibid.

I Rt. 2000 s. 996 var et av spørsmålene for Høyesterett hvilket tidspunkt en administrativt ilagt tilleggsskatt for grovt uaktsomt forhold ble ansett som en ”charge”. Ved vurderingen av når det forelå en straffesiktelse etter EMK artikkel 6 nr. 1, kom Høyesterett frem til at et varsel om endring av ligningen og at det kunne være aktuelt å ilegge forhøyd tilleggsskatt, var å anse som en straffesiktelse etter EMK artikkel 6 nr. 1.¹⁴⁷

Det betyr at et forhåndsvarsel etter forvaltningsloven § 16 om ileggelse av overtredelsesgebyr vil være nok for at et akvakulturforetak er utsatt for en ”charge” etter EMK artikkel 6 nr. 1. Spørsmålet er imidlertid om akvakulturforetaket kan være å anse som siktet på et tidligere tidspunkt, ved tidspunktet for rapporteringen av overskredet MTB, før det foreligger et forhåndsvarsel.

4.5.2 “substantially affected”

I Deweer-saken var den siktede verken arrestert eller gitt en offentlig erklæring.¹⁴⁸ EMD kom frem til at vedkommende var under ”charge” ved at

”the situation of the [suspect] has been substantially affected”¹⁴⁹

I Deweer-saken var vedkommende ”substantially affected” ved mottakelse av et brev om informasjon og en avgjørelse. Brevet orienterte vedkommende om et forslag om å unngå forfølgning av overtredelsen, ved å betale BF 10 000 som en avslutning på forholdet. På dette tidspunktet var det ikke innrettet en strafforfølgelse.

I O’Halloran og Francis-saken la EMD til grunn at varsel om at det var innledet etterforskning innebar at klagerne var ”substantially affected” og dermed siktet i konvensjonens forstand.¹⁵⁰ EMK artikkel 6 nr. 1 var derfor anvendelig. Etter en vurdering av forholdet kom EMD frem

---

¹⁴⁶ Se eksempelvis ordlyden i straffeprosessloven § 82 ”(d)en mistenkte får stilling som siktet når påtalemyndigheten har erklært ham for siktet”.

¹⁴⁷ Se sidene 1017-1021.

¹⁴⁸ Se avsnitt 43.

¹⁴⁹ Se avsnitt 46.

¹⁵⁰ Se avsnitt 35.

til at vernet mot tvungen selvinkriminering ikke var krenket. EMD hadde samme forståelse av når klageren var å anse som ”substantially affected” i saken Lückhof og Spanner mot Østerrike.¹⁵¹

EMD har vurdert nærmere hva som ligger i at vedkommende er ”substantially affected”. I saken Weh mot Østerrike hadde klagerens bil passert en fotoboks i for høy hastighet. Klageren ble pålagt å opplyse hvem som hadde kjørt bilen under trussel om bot. Klageren ga fornævnet og etternavnet til en person som bodde i USA ved University of Texas.¹⁵² Av myndighetene ble opplysningen ansett for å gi utilstrekkelig informasjon, og klageren ble ilagt en bot.¹⁵³

I vurderingen av om klageren var ”substantially affected” uttalte EMD at klageres eierskap av bilen var grunnlaget for pålegget om å gi opplysninger. Opplysningene som klageren ble pålagt å gi var kun hvem som hadde kjørt bilen. Av EMD ble slik informasjonen ikke ansett å være selvinkriminerende. I saken var det ikke grunnlag for å anse klageren som ”substantially affected”.¹⁵⁴ I tillegg viste EMD til at klageren ikke hadde nektet å gi opplysningene, men fremmet sin uskyld ved å vise til at en tredjeperson hadde kjørt bilen hans.¹⁵⁵ EMD kom frem til at det ikke forelå en krenkelse av vernet mot tvungen selvinkriminering.

Avslutningsvis fremholdt EMD at

”the link between the applicant's obligation (...) to disclose the driver of his car and possible criminal proceedings for speeding against him remains remote and hypothetical. However, without a sufficiently concrete link with these criminal proceedings the use of compulsory powers (i.e. the imposition of a fine) to obtain information does not raise an issue with regard to the applicant's right to remain silent and the privilege against self-incrimination.”¹⁵⁶

---

¹⁵¹ Se avsnitt 49.

¹⁵² Se avsnitt 13.

¹⁵³ Se Øyen (2010) side 148.

¹⁵⁴ Se avsnitt 54.

¹⁵⁵ Se avsnitt 55.

¹⁵⁶ Se avsnitt 56.

Det vil si at dersom det kan påvises en ”sufficiently concrete link with these criminal proceedings the use of compulsory powers”, taler det for at vedkommende er siktet. Det kan være dersom grunnlaget for å kreve opplysningene er en lovovertrødelse sanksjonert som ”criminal”. Derimot dersom koblingen mellom klagerens plikt til å gi opplysninger og muligheten for en strafforfølging er ”remote and hypothetical”, taler det mot at vedkommende er siktet. Vurderingen går ut på om vedkommende er utsatt for en situasjon som gir behov for et vern mot tvungen selvinkriminering etter EMK artikkel 6 nr. 1.

I Rieg mot Østerrike var spørsmålet det samme som i Weh-saken. EMD fulgte opp uttalelsen i Weh-saken og kom frem til at det heller ikke i Rieg-saken var et brudd på vernet mot tvungen selvinkriminering.¹⁵⁷

I vurderingen av om når siktede er ”substantially affected” kan det utledes to holdepunkter for når ”charge” anses å foreligge. Er det en ”sufficiently concrete link” mellom grunnlaget for å kreve opplysninger og forfølgning? Eller fremstår forholdet mellom plikten til å gi opplysninger og forfølgelse som ”remote and hypothetical”?

Med utgangspunkt i det første holdepunktet kan det utledes at akvakulturforetaket ved tildelt konsesjon, er pålagt å følge gjeldende regler for bruk av konsesjonen, herunder rapporteringsplikten. Formålet med rapporteringsplikten er å påse at akvakulturforetaket driver lovlig. Rapporteringsplikten har ikke til hensikt å føre etterforskning for mulige overtrødelse. Rapporteringspliktens grunnlag taler mot at akvakulturforetaket ved tidspunktet for rapporteringen er ”substantially affected”.

Dersom MTB er overskredet på tidspunktet for rapporteringsplikten, vil den lovpålagte rapporteringsplikten medføre at akvakulturforetaket må rapportere inn eventuelle overtrødelse. Slike opplysninger kan danne grunnlag for overtrødelsegebyr. For akvakulturforetaket kan opplysningene som må rapporteres inn fremstå som selvinkriminerende.

På den andre siden med utgangspunkt i det andre holdepunktet, er koblingen mellom klagerens plikt til å gi opplysninger og muligheten for en forfølgelse ”remote and hypothetical”.

---

¹⁵⁷ Se avsnitt 31.

Selv om overtredelsesgebyr kan ilegges på objektivt grunnlag på bakgrunn av opplysningene gitt ved rapporteringsplikten, kreves det at overtredelsen må være bevist med klar sannsynlighetsovervekt i henhold til saksbehandlingsreglene etter forvaltningsloven. Ileggelse av overtredelsesgebyr på grunnlag av rapporteringsplikten fremstår som mer fjerntliggende og hypotetisk enn nærliggende og reell, og taler mot at akvakulturforetaket er ”substantially affected”.

Det er ingen ”sufficiently concrete link” mellom den lovbestemte rapporteringsplikten og at tilsynsmyndigheten legger overtredelsesgebyr. Akvakulturforetaket er ikke ”substantially affected” selv om MTB er overskredet på rapporteringstidspunktet.

Innrapportering av overskredet MTB fører ikke til at akvakulturforetaket er å anse som siktet etter EMK artikkel 6 nr. 1.

4.6 Konklusjon

Vilkåret om ”charge” er ikke uten videre oppfylt. Det er senest fra tidspunktet tilsynsmyndigheten gir et forhåndsvarsel, at vilkåret om ”charge” er oppfylt, jf. Rt. 2000 s. 996. Det forutsettes for konklusjonen at det er gitt et forhåndsvarsel om illeggelse av overtredelsesgebyr.

Opplysninger gitt på grunn av den lovbestemte rapporteringsplikten, vil etter et forhåndsvarsel om illeggelse av overtredelsesgebyret etter akvakulturloven § 30, oppfyller vilkårene, ”everyone”, ”determination”, ”criminal” og ”charge” i EMK artikkel 6 nr. 1.

Konklusjonen er at illeggelse av overtredelsesgebyr bringer EMK artikkel 6 nr. 1 til anvendelse.

5   Rekkevidden av vernet mot tvungen selvinkriminering etter EMK artikkel 6 nr. 1

5.1   Innledning

Utgangspunktet for vurderingen er at tilsynsmyndighetene har gitt et forhåndsvarsel om overtredelsesgebyr på grunnlag av overskredet MTB. Med en slik forutsetning kan akvakulturforetaket påberope seg rettergangsgarantiene etter EMK artikkel 6 nr. 1, herunder vernet mot tvungen selvinkriminering. Spørsmålet er om den månedlige rapporteringsplikten i akvakulturdriftsforskriften § 44 første ledd bokstav d, etter et forhåndsvarsel vil krenke vernet mot tvungen selvinkriminering. I så fall vil vernet mot tvungen selvinkriminering begrense rapporteringsplikten om biomasse, jf. menneskerettsloven §§ 2 og 3. Rekkevidden av vernet mot tvungen selvinkriminering vil i det følgende vurderes på grunnlag av praksis fra EMD om retten til en rettferdig rettergang etter EMK artikkel 6 nr. 1.

5.2   Betydningen av at rapporteringsplikten er direkte tvang

Allerede i Saunders-saken ga EMD uttrykk for at vernet mot tvungen selvinkriminering ikke er absolutt.¹⁵⁸ I O'Halloran og Francis-saken uttaler EMD at

”While the right to a fair trial under Article 6 is an unqualified right, what constitutes a fair trial cannot be the subject of a single unvarying rule but must depend on the circumstances of the particular case.”¹⁵⁹

Beskyttelsen mot rettslige sanksjoner er relativ. Utgangspunktet for vurderingen er hvilken type tvang myndighetene anvender. Det er et skille mellom indirekte tvang som krever at siktede forholder seg passiv til myndighetenes innhenting av opplysninger, og direkte tvang som krever at siktede aktivt gir opplysninger. Rapporteringsplikten om akvakulturanleggets biomasse etter akvakulturdriftsforskriften § 44 første ledd bokstav d, er en form for direkte tvang fra myndighetene som krever at det aktivt må gis opplysninger tilsynsmyndighetene. Rekke-

---

¹⁵⁸ Se avsnitt 69.

¹⁵⁹ Se avsnitt 53.

vidden av vernet mot tvungen selvinkriminering, må vurderes ut fra en konkret helhetsvurdering.

I Allan-saken anvender EMD fire momenter for om vernet mot tvungen selvinkriminering er krenket.¹⁶⁰ De to første momentene er "the nature and degree of the compulsion". Det tredje er "the existence of any relevant safeguards in the procedures", og det fjerde er "the use to which any material so obtained is put".¹⁶¹

I storkammeravgjørelsen Jalloh-saken¹⁶² vurderte EMD vernet mot tvungen selvinkriminering med ytterligere to momenter, "the weight of the public interest in the investigation and punishment of the offence in issue". I Jalloh-saken kom EMD frem til at det forelå en krenkelse av vernet mot tvungen selvinkriminering¹⁶³ ved at siktede ble holdt fast av fire polititjenestemenn slik at en lege kunne tvinge et rør gjennom nesen til siktede, for at brekningsmiddelet kom ned i magen. Siktede ble injisert med et bedøvende middel og kastet opp en pakning med kokain.¹⁶⁴ Den offentligrettslige interesse av å strafforfølge et enkeltstående tilfelle av salg av dop på gaten, med prøvetid og straff av seks måneder betinget fengsel, rettferdiggjorde ikke det betydelige inngrepet av siktedes fysiske og mentale integritet.¹⁶⁵

Innledningsvis i drøftelsen av vernet mot tvungen selvinkriminering i Jalloh-saken adresserer EMD anførselen om kokainen er et realbevis som eksisterer uavhengig av siktedes vilje, og at føringen av beviset derfor ikke er beskyttet av vernet mot tvungen selvinkriminering.¹⁶⁶ EMD anser derimot at tvangsutøvelsen var direkte tvang fordi beviset måtte tvinges ut av siktedes kropp og at graden av tvang for å få frem beviset er mer inngripende enn ved at siktede kan anses å forholde seg passiv. I tillegg var myndighetsutøvelsen for øvrig i strid med EMK artikkel 3. Tvangsutøvelsen i Jalloh-saken falt dermed ikke under unntaket om realbevis som

---

¹⁶⁰ Se avsnitt 44.

¹⁶¹ Se også Øyen (2010) på side 21 og 22.

¹⁶² Se avsnitt 117.

¹⁶³ Handlingen krenket også forbudet mot tortur etter EMK artikkel 3. Se Jalloh-saken avsnitt 83.

¹⁶⁴ Se avsnittene 13 og 118.

¹⁶⁵ Se avsnitt 119.

¹⁶⁶ Se avsnittene 110-115.

eksisterer ved at siktede forholder seg passiv ved tvangsutøvelse fra myndigheten, oppstilt i Saunders-saken.¹⁶⁷

I sakene om O'Halloran og Francis¹⁶⁸ og Lückhof og Spanner¹⁶⁹, trekker EMD frem momentene oppstilt i Allan-saken¹⁷⁰. I både O'Halloran og Francis-saken¹⁷¹ og Lückhof og Spanner-saken¹⁷², var spørsmål om det var en krenkelse av vernet mot tvungen selvinkriminering at bileiere ble pålagt å gi fra seg opplysninger om hvem som kjørte bilen ved fartsoverskridelse. EMD kom i begge saker frem til at det ikke forelå krenkelse av vernet. I vurderingen av vernet mot tvungen selvinkriminering sammenlikner EMD saksforholdet i sakene¹⁷³ med Jalloh-saken, og i begge saker kom EMD frem til at saksforholdet skiller seg fra Jalloh-saken. De to siste momentene om "the weight of the public interest in the investigation and punishment of the offence in issue" ble ikke vurdert. Tvangsutøvelsen i O'Halloran og Francis-saken¹⁷⁴ og Lückhof og Spanner-saken¹⁷⁵ kan i likhet med Jalloh-saken, karakteriseres som direkte tvang på bekostning av siktedes vilje til å gi opplysninger.

En lovpålagt rapporteringsplikt som kan gi inkriminerende opplysninger, er en tvangsutøvelse som krever at vedkommende aktivt må gi inkriminerende opplysninger på tross av egen vilje. Tvangsutøvelsen faller ikke under unntaket oppstilt i Saunders-saken.

Et saksforhold om ileggelse av overtredelsesgebyr på grunnlag av opplysninger om overskredet MTB fremkommet på bakgrunn av en pålagt rapporteringsplikt, ligger nærmere faktum i O'Halloran og Francis-saken og Lückhof og Spanner-saken, enn saksforholdet i Jalloh-saken. Derfor vil drøftelsen av rekkevidden av vernet mot tvungen selvinkriminering gjøres på bakgrunn av de fire første momentene,

---

¹⁶⁷ Se også oppgavens punkt 3.1 og 3.2.

¹⁶⁸ Se avsnitt 52.

¹⁶⁹ Se avsnitt 51.

¹⁷⁰ Se avsnitt 44.

¹⁷¹ Se avsnittene 9-16 og 17-24.

¹⁷² Se avsnittene 7-17 og 18-29.

¹⁷³ Se O'Halloran og Francis-saken avsnittene 54-55 og Lückhof og Spanner-saken avsnitt 52.

¹⁷⁴ Se avsnitt 54.

¹⁷⁵ Se avsnittene 51 og 52.

”the nature and degree of compulsion used to obtain the evidence, the existence of any relevant safeguards in the procedure, and the use to which any material so obtained was put.”¹⁷⁶

5.3 ”(T)he nature and degree of compulsion used to obtain the evidence”

Det første og andre momentet går ut på karakteren og omfanget av den anvendte tvangen for å fremskaffe bevis.

Rapporteringsplikten følger av akvakulturdriftsforskrift § 44 med hjemmel i akvakulturloven. Ved tildeling av konsesjon for å drive akvakultur, plikter innehaver å overholde det gjeldende regelverket. Brudd på rapporteringsplikten kan sanksjoneres med overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 og straff etter akvakulturloven § 31. Karakteren av tvangen er direkte overfor akvakulturforetak, og taler for at tvangen bør beskyttes av et vern mot tvungen selvinkriminering.

I O’Halloran og Francis-saken er det fremholdt

”although both the compulsion and the underlying offences were “criminal” in nature, the compulsion flowed from the fact, (...) that “[a]ll who own or drive motor cars know that by doing so they subject themselves to a regulatory regime. This regime is imposed not because owning or driving cars is a privilege or indulgence granted by the State but because the possession and use of cars (like, for example, shotguns ...) are recognised to have the potential to cause grave injury”¹⁷⁷

Momentet er fulgt opp i Lückhof og Spanner-saken.¹⁷⁸ Av følgende kan det sluttet et synspunkt om aksept, ved at man frivillig underkaster seg reguleringslovgivningen ved å skaffe

---

¹⁷⁶ Se O’Halloran og Francis-saken avsnitt 55, og Lückhof og Spanner-saken avsnitt 52.

¹⁷⁷ Se avsnitt 57.

¹⁷⁸ Se avsnitt 53.

seg eierskap til en gjenstand som ved lov er ansett å kunne gi potensielt betydelig skade.¹⁷⁹ Overført til akvakultursektoren betyr det at konsesjonshaver ved tildeling av konsesjon plikter å følge gjeldende regler for å motvirke potensiell betydelig fare.

Det kan rettes kritikk mot et akseptsynspunkt. Reguleringslovgivning er en del av den offentlige myndighet. Et synspunkt om en aksept ved å tilegne seg eiendeler, rettigheter eller andre formuesgoder gir ikke nødvendigvis rettighetshaver en forståelse om at vedkommende samtidig aksepterer regler for å motvirke potensiell betydelig fare som gjenstanden kan forårsake. Et synspunkt om aksept ved tilegnelse av eiendomsrett eller oppstart av akvakulturvirksomhet gir uklare grenser for når et individ trer inn i en bestemt reguleringslovgivning. I tillegg er graden av frivillighet relativ. For eksempel er kjøp av bil, hus, leilighet en nødvendighet for mange og vedkommende kan ikke velge bort å gå til anskaffelse av formuesgodet. Oppstart av akvakulturvirksomhet kan på den andre siden anses å ha en noe større grad av frivillighet. Likevel vil frivilligheten i akvakulturnæringen også være begrenset, da næringen er et nødvendig levebrød for mange. Vektlegging av et synspunktet om aksept, kan derfor uthule effekten av vernet mot tvungen selvinkriminering.¹⁸⁰

Ørnulf Øyen kritiserer et akseptsynspunkt ved at det er liten grad av frivillighet, og at det må det være et minstekrav om at det dreier seg om en klart avgrenset form for virksomhet eller aktivitet for å være undergitt et særskilt reguleringsregime.¹⁸¹ I tillegg fremhever Ørnulf Øyen at flertallet i O'Halloran og Francis-saken, med henvisning til Lord Bingham's synspunkter, har lagt vekt på at formålet med reguleringsregimet var å hindre betydelig skade. En avgrensning ut fra at formålet med reguleringsregimet er å forhindre betydelig skade, gjør samfunnets behov for beskyttelse en del av vurderingen. Et legitimerende samfunnsbehov er at borgernes liv, helse eller formue blir direkte beskyttet ved reguleringsregime.¹⁸²

Først er vurderingen om akvakulturnæringen er underlagt et særskilt reguleringsregime.

---

¹⁷⁹ Se også Øyen (2010) side 157-159.

¹⁸⁰ Se eksempelvis Martinen mot Finland avsnitt 75, og Øyen (2010) side 159.

¹⁸¹ Se Øyen (2010) side 157-159.

¹⁸² Se O'Halloran og Francis avsnitt 57, og Øyen (2010) side 158-159.

Det kreves tillatelse for å drive akvakulturanlegg. Konesjonen om drift av akvakultur er gitt en bestemt personkrets, slik at det dreier seg om en klart avgrenset form for virksomhet. Akvakulturnæringen er et særskilt reguleringsregime og et synspunkt om aksept kan vektlegges.

Derneft er vurderingen om rapporteringsplikten motvirke potensiell betydelig fare.

Akvakulturnæringen foregår på allmennhetens areal, som krever at næringen drives i henhold til en bærekraftig utvikling. Den månedlige rapporteringsplikten om anleggets biomasse og antall fisk er gitt på bakgrunn av kontroll- og beredskapshensyn. Fiskeridirektoratet har behov for opplysningene for å kontrollere biomasse, antall utsatt fisk, forsvarlig drift og rømming. Hensikten er å ivareta miljøhensyn, fiskehelse og fiskevelferdshensyn.¹⁸³ Ved overproduksjon av biomasse, kan det potensielt gi en stor belastning på det nærliggende miljøet, samt at fiskehelsen med risiko for sykdom og fiskelus kan forringes, og derav påvirke dens matkvalitet. Rapporteringsplikten er begrunnet i miljøhensyn som sikrer helse og at naturens produksjons- evne og mangfold bevares. De samme hensyn er knesatt i Grunnloven § 112. Samfunnsbeho- vet for et reguleringsregime av akvakultur og en rapporteringsplikt, er direkte begrunnet i å beskytte borgernes helse. Samfunnsbehovet for rapporteringsplikten taler for at tvangen ikke rammes av vernet mot tvungen selvinkriminering.

Sist er vurderingen omfanget av den anvendte tvangen for å fremskaffe bevis.

Graden av tvang gjenspeiles i størrelsen av sanksjonen. Eftersom emnet for denne avhand- lingen er illeggelse av overtredelsesgebyr for overtredelse av MTB, vil ikke omfanget av et eventuelt straffeansvar bli vurdert. Et overtredelsesgebyr kan som nevnt bli maksimalt 15 ganger folketrygdens grunnbeløp.¹⁸⁴ Størrelsen på gebyret kan potensielt bli høyt. Akvakul- turloven § 30 annet ledd gir momentene for utmålingen av gebyrets størrelse. De opplistede momentene er fakultative og ikke uttømmende for hvilke momenter tilsynsmyndighetene vektlegger ved utmålingen. De vil derfor ikke være like treffende for alle typer akvakultur.¹⁸⁵

---

¹⁸³ Se høringsbrev av Fiskeri- og kystdepartementet av 9. september 2013, side 9.

¹⁸⁴ Jf. Reaksjonsforskrift § 8, jf. Forskrift om grunnbeløp, reguleringsfaktorer mv. § 1 om grunnbeløp fastsatt til 88 370 kr.

¹⁸⁵ Se Prop. 103 L (2012-2013) side 104.

Den begrensede størrelsen av overtredelsesgebyret sammenholdt med en potensiell høy fortjeneste ved overskridelse av MTB, taler for at tvangen ikke rammes av vernet mot tvungen selvinkriminering.

I O'Halloran og Francis-saken¹⁸⁶ og i Lückhof og Spanner-saken¹⁸⁷ utdypet EMD omfanget av opplysningsplikten med "the limited nature of the inquiry". Av Ørnulf Øyen er det tolket som at det er av betydning hva myndighetene krever av den mistenkte.¹⁸⁸ Det er opplysningspliktes kvantitative omfang og hvilken aktivitet som kreves av vedkommende, som i tilfelle står sentralt. I foreliggende vurdering vil det si om rapporteringspliktes innhold og omfang kommer klart frem for innehaveren av tillatelsen til å drive akvakulturvirksomhet.

Rapporteringsplikten følger av akvakulturdriftsforskriften § 44 første ledd bokstav d med hjemmel i akvakulturloven. Ordlyden er klar og lett å forstå. Rapporteringen av den månedlige biomassen er basert på utregninger gjort på bakgrunn av inntastet data i et dataprogram. Rapporteringen krever utførelse av enkel aktivitet ved å oversende tallene til det elektroniske systemet på altinn.no. Rapporteringspliktes klarhet og begrensede omfang, taler for at tvangen ikke rammes av vernet mot tvungen selvinkriminering.

5.4 "(T)he existence of any relevant safeguards in the procedure"

Det tredje momentet er hvilke rettssikkerhetsgarantier myndighetene følger ved fremskaffelsen av opplysninger fra akvakulturforetaket.

I Saunders-saken var det en rettssikker fremgangsmåte at representanter fra myndigheten var uavhengige og at myndighetsutøvelsen var gjenstand for domstolsprøving. Den som ble pålagt å svare for seg hadde rett til å bli juridisk representert og siktede fikk utlevert en kopi av svarene for korrigerende eller utdypende. I tillegg var siktede ved rettergang beskyttet av dom-

---

¹⁸⁶ Se avsnitt 58.

¹⁸⁷ Se avsnitt 55.

¹⁸⁸ Se Øyen (2010) side 154 under bokstav (c).

merens kompetanse til å frakjenne urettmessig fremtvunget bevis, dersom det hindret en rettferdig rettergang.¹⁸⁹

I Bykov-saken kom EMD frem til at prosedyren ved overvåkning av den mistenkte manglet bestemt og detaljert regulering uten tilstrekkelig rettsikkerhetsgarantier for å motvirke myndighetsmisbruk. EMD anså at myndighetsutøvelsen ga uttrykk for vilkårlighet og inkonsekvent bruk av kravet til lov.¹⁹⁰

Lovavdelingen har gitt en kort tolkningsuttalelse om forholdet mellom rapporteringsplikten i akvakulturnæringen og vernet mot tvungen selvinkriminering. Men på grunn av at redegjørelsen forutsetter at rapporteringen er gitt frivillig, og fiskerimyndighetene ikke har ilagt tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr for manglende rapportering, har vurderingen ingen overføringsverdi til foreliggende problemstilling.¹⁹¹

Ileggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 er et forvaltningsrettslig vedtak, slik at forvaltningslovens regler om saksbehandling kommer til anvendelse. Dersom det innsendes tall som tilsier en overskridelse av MTB, er det grunnlag for ileggelse av overtredelsesgebyr. Forvaltningen har en utredningsplikt etter forvaltningsloven § 17, og skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes for å sikre grunnlaget for vedtaket. Utredningsplikten skal gi et mest mulig materielt riktig grunnlag for vedtaket. Før ileggelse av overtredelsesgebyr, skal det med hjemmel i forvaltningsloven § 16 sendes et forhåndsvarsel til parten, slik at vedkommende kan uttale seg om forholdet. Et forhåndsvarsel er av hensyn til kontradiksjon. Forvaltningslovens regler om saksbehandling, og særlig utredningsplikten og reglene forhåndsvarsel, taler for at rettssikkerhetsgarantiene er tilstrekkelige.

I tillegg følger det av sikker rett at beviskravet for om det foreligger en overtredelse, er klar sannsynlighetsovervekt. Beviskravet er høyere enn det alminnelige prinsippet om sannsynlighetsovervekt, for å tilfredsstillere kravene etter EMK artikkel 6. Ileggelse av pønalt begrunnet overtredelsesgebyr er ”criminal” etter EMK artikkel 6 nr. 1 og kan aktivere uskyldspre-

---

¹⁸⁹ Se Saunders-saken avsnitt 63.

¹⁹⁰ Se Bykov-saken avsnitt 81.

¹⁹¹ Se Lovavdelingens uttalelser (2008), JDLOV-2008-3135 punkt 2.

sumsjonen i EMK artikkel 6 nr. 2.¹⁹² Et beviskrav om klar sannsynlighetsovervekt, taler for at prosedyren følger tilstrekkelige rettssikkerhetsgarantier.

Videre kan parten klage på vedtaket om overtredelsesgebyr etter forvaltningsloven § 28. Dersom parten etter behandlet klage anser at det er grunnlag for å kjenne vedtaket ugyldig, kan parten bringe saken inn for behandling av domstolene. Det følger av akvakulturloven § 30 femte ledd at retten kan prøve alle sider av saken og avsi realitetsdom, dersom retten finner det hensiktsmessig og forsvarlig. Det betyr at retten kan prøve forvaltningens opportunitets-skjønn som er spørsmålet om det skal ilegges overtredelsesgebyr, og utmålingen av overtredelsesgebyrets størrelse.¹⁹³ Klageadgangen etter forvaltningsloven § 28 og domstolens adgang til å prøve alle sider av saken, taler for at prosedyren følger tilstrekkelige rettssikkerhetsgarantier.

På den andre siden følger det ingen uttrykkelig regel om et vern mot tvungen selvinkriminering av forvaltningsloven. Selv om vernet følger av EMK artikkel 6 nr. 1, vil en fastsatt regel i forvaltningsloven skape en bedre rettsklarhet for både offentlig forvaltning og borgerne.

En annen innvending mot fremgangsmåten ved illeggelse av overtredelsesgebyr, er at overtredelsesgebyret etter akvakulturloven § 30 kan ilegges på objektivt grunnlag. Et overtredelsesgebyr kan være ensidig basert på opplysninger innrapportert ved den pålagte månedsrapporten. Det betyr at tilsynsmyndigheten alene, dersom beviskravet til klar sannsynlighetsovervekt er oppfylt etter at den forvaltningsmessige saksforberedelsen er avsluttet, kan legge til grunn tallene fra månedsrapporten om den stående biomassen for vedtak om overtredelsesgebyr. Ved et forvaltningsrettslig vedtak om overtredelsesgebyr kreves det mindre av prosessen enn ved idømmelse av straff.

En tredje innvending mot fremgangsmåten ved illeggelse av overtredelsesgebyr er at parten har søksmålsbyrden for å bringe saken inn for behandling av domstolene. I straffesaker har påtalemyndigheten søksmålsbyrden. I realiteten kan det medføre at parten anser det å angripe

---

¹⁹² Se over i oppgavens punkt 3.3.4.

¹⁹³ Jf. Prop. 103 L (2012-2013) side 109.

vedtaket som så tungvint at parten ikke tar risikoen om en domstolsprøving. Resultatet er at søksmålsbyrden kan begrense at vedtaket overprøves av domstolene.

Likevel siden rapporteringsplikten følger av forskrift med hjemmel i lov og tilsynsmyndighetene ikke trenger å pålegge akvakulturforetaket å gi opplysninger, fremstår hjemmelen for rapporteringsplikten som klar og er forutsigbar. Rapporteringen gjøres ved en elektronisk inn-sending. Rapporteringspliktens lovbestemte hjemmelsgrunnlag skaper forutsigbarhet og taler for at rettssikkerhetsgarantiene er tilstrekkelige ivaretatt.

Den klare hjemmelen for rapporteringsplikten, forvaltningslovens saksbehandlingsregler, et beviskrav om klar sannsynlighetsovervekt, klageadgang og adgang til å prøve hele vedtaket for domstolene, viser at prosedyren følger tilstrekkelige rettssikkerhetsgarantier.

5.5 ”(T)he use to which any material so obtained is put”

Det fjerde momentet er hvordan tilsynsmyndigheten skal anvende innholdet i rapporten. Verken i O’Halloran og Francis-saken¹⁹⁴ eller Lückhof og Spanner-saken¹⁹⁵ hadde klagerne overholdt opplysningsplikten, derfor forelå det ikke inkriminerende opplysninger som myndighe-ten brukte mot dem.

I Jalloh-saken forelå det derimot fremtvunget inkriminerende bevis. Beviset var avgjørende for domfellelsen. EMD fremholder for det første at det er av betydning at det fremtvunget bevis er avgjørende for domfellelsen. Videre fremholder EMD at

”(i)t is true that the applicant was given and took the opportunity to oppose the use at his trial of this evidence. However, and as noted above, any possible discretion the national courts may have had to exclude the evidence could not come into play, as they considered the impugned treatment to be authorised by national law.”¹⁹⁶

---

¹⁹⁴ Se avsnitt 61.

¹⁹⁵ Se avsnitt 57.

¹⁹⁶ Se avsnitt 121.

For det andre er det av betydning at selv om klageren benytter seg av adgangen til kontradiksjon og får anledning til å motstride bruken av beviset, kan de nasjonale domstolene komme frem til at beviset kan føres for retten fordi tvangsutøvelse er hjemlet i nasjonal lov.

Overført på foreliggende vurdering, er det først et spørsmål om opplysningene i rapporteringsplikten er avgjørende for ileggelsen av overtredelsesgebyret. Dersom tilsynsmyndigheten anser overtredelsen bevist i henhold til et beviskrav om klar sannsynlighetsovervekt, følger det av det objektive grunnlaget for ileggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30, at opplysninger om overskredet MTB gitt i rapporten, kan danne det avgjørende grunnlaget for ileggelse av overtredelsesgebyr.

Deretter er det et spørsmål om betydningen av innvendinger som parten måtte gjøre mot opplysningene. Forhåndsvarselet vil oppfordre parten til å uttale seg om vedtaket før det fattes. Parten kan gi uttrykk for at tallene om innrapportert biomasse tall ikke er dekkende. Dersom tilsynsmyndigheten anser at innvendingene fra parten ikke sannsynliggjør at de innrapporterte tallene om biomasse er feil, kan tilsynsmyndigheten fortsatt fastholde at opplysningene gitt i medhold av rapporteringsplikten er tilstrekkelig for å bevise at det foreligger en overtredelse av MTB. Opplysningene gitt i månedsrapporten kan på den måten være det avgjørende grunnlaget for ileggelse av overtredelsesgebyr ved overtrådt MTB.

Dersom det avgjørende grunnlaget for ileggelse av overtredelsesgebyr følger av de innrapporterte opplysningene om overtrådt MTB, og bestridelsen av beviset ikke kan føre frem, vil de inkriminerende opplysningene bli anvendt på en måte som kan stride mot rettsikkerhetsgarantiene etter EMK artikkel 6. Bruken av de innrapporterte inkriminerende opplysningene, taler for at en plikt til å rapportere om overtrådt MTB rammes av vernet mot tvungen selvinkriminering.

5.6 Konklusjon

De ovennevnte momentene danner grunnlaget for om rapporteringsplikten ved en helhetsvurdering, krenker vernet mot tvungen selvinkriminering. Først trekkes det frem at opplysningene gitt ved rapporteringsplikten kan danne det avgjørende grunnlaget for overtredelsesgebyr på grunn av et objektivt grunnlag i akvakulturloven § 30 første ledd.

På den andre siden har rapporteringsplikten til formål å ivareta kontroll- og beredskapshensyn slik at tilsynsmyndigheten kan kontrollere at grensene for biomasse overholdes. Rapporteringsplikten er klar og av begrenset omfang. Samfunnsbehovet om å ivareta miljøhensyn kan legitimere en tvang til å opplyse om inkriminerende forhold. Størrelsen av overtredelsesgebyret er avgrenset oppad 15 ganger folketrygdens grunnbeløp og er ikke uforholdsmessig sammenholdt med størrelsen av en den ulovlige fortjenesten av overskridelsen.

Videre er det klart at prosedyren ivaretar rettsikkerhetsgarantiene. Det er særlig forvaltningslovens regler om saksbehandling, et beviskrav om klar sannsynlighetsovervekt, klageadgangen etter forvaltningsloven § 28 og adgang til å prøve hele vedtaket for domstolene etter akvakulturloven § 30 femte ledd.

Konklusjonen er at rapporteringsplikten i akvakulturdriftsforskriften § 44 første ledd bokstav d ved overskridelse av MTB, ikke krenker vernet mot tvungen selvinkriminering etter EMK artikkel 6 nr. 1. Rapporteringsplikten om biomasse ved overskridelse av MTB, vil derfor ikke måtte tolkes innskrenkende på grunn av vernet mot tvungen selvinkriminering.

6 Avsluttende bemerkninger

6.1 Ved krenkelse av vernet mot tvungen selvinkriminering

Konklusjonen på avhandlingens problemstilling er at rapporteringsplikten etter akvakulturdriftsforskriften § 44 ikke må tolkes innskrenkende på grunn av vernet mot tvungen selvinkriminering etter EMK artikkel 6 nr. 1. Avslutningsvis vises det til virkningene dersom EMD ved en vurdering kommer frem til motsatt konklusjon, at rapporteringsplikten krenker vernet mot tvungen selvinkriminering.

Det følger av EMK artikkel 46 nr. 1 at dersom EMD kommer frem til at staten har brutt forpliktelser etter EMK, kan EMD avsi dom med bindende virkning overfor staten. Det betyr at ved krenkelse av menneskerettighetene etter EMK, er virkningen at EMD kan pålegge statene ansvar.

Etter EMK artikkel 41 har EMD kompetanse til å tilkjenne den krenkede parten rimelig erstatning, dersom det nasjonale lovverket bare tillater en delvis gjenopprettelse. Det betyr først og fremst at staten skal treffe de nødvendige individuelle tiltak for at klager så vidt mulig bringes tilbake til den situasjonen klager var forut for krenkelsen. Deretter betyr det at staten skal treffe de generelle tiltak som er nødvendig for å bringe andre tilsvarende forhold til opphør. I tillegg må staten gjøre de tiltak som er nødvendig for å forhindre lignende krenkelser i fremtiden.¹⁹⁷ Det kan eksempelvis være opphevelse av vedtak, endring av bestemmelser, eller innføring av nye bestemmelser.

Dersom det nasjonale lovverket kun gir delvis gjenopprettelse, kan EMD ilegge staten et erstatningsansvar overfor klager etter EMK artikkel 41. EMD er ikke bundet av nasjonal rett ved avgjørelse om hva som er en passende erstatning. Spørsmålet avgjøres på bakgrunn av praksis fra EMD.¹⁹⁸

Det er hjemmelen til å tilkjenne erstatning etter EMK artikkel 41 sammenholdt med at medlemsstatene har forpliktet seg til å etterleve dommer avsagt av EMD ved EMK artikkel 46,

---

¹⁹⁷ Se Kjølbro (2010) side 143.

¹⁹⁸ Se Kjølbro (2010) side 148.

som gjør konvensjonen til et enestående og effektivt instrument for å håndheve menneskerettighetene.¹⁹⁹

6.2 Et rettspolitisk innspill

For å klargjøre et vern mot tvungen selvinkriminering i forvaltningsprosessen kan en løsning være å innta en bestemmelse om vern mot tvungen selvinkriminering i forvaltningsloven. Forslaget ble fremmet av Sanksjonsutvalget i NOU 2003:15²⁰⁰. Forslaget til bestemmelsen lyder,

”§ 53. (vern mot selvinkriminering)

I sak om administrativ sanksjon eller mulig politianmeldelse har enhver rett til å nekte å svare på spørsmål eller utlevere dokumenter eller gjenstander når svaret eller utleveringen vil kunne utsette vedkommende for administrativ sanksjon eller straff. Forvaltningsorganet skal gjøre vedkommende kjent med denne retten.”

Selv om et vern mot tvungen selvinkriminering følger av EMK artikkel 6 nr. 1, vil en bestemmelse i forvaltningsloven gjøre vernet mer tydelig. En tilsiktet virkning er at forvaltningen på en bedre måte kan ivareta et vern mot tvungen selvinkriminering. Foreløpig er ikke forslaget fulgt opp.

---

¹⁹⁹ Se Kjølbro (2010) side 141.

²⁰⁰ Se punkt 12.7.4.

7 Register

Lover

- 1814 Kongeriget Norges Grundlov (Grunnloven) av 17. mai 1814.
- 1902 Almindelig borgerlig straffelov (straffeloven) av 22. mai 1902 nr. 10.
- 1967 Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) av 10. februar 1967.
- 1981 Lov om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) av 22. mai 1981 nr. 25.
- 1999 Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettighetsloven) av 21. mai 1999 nr. 30.
- 2005 Lov om akvakultur (akvakulturloven) av 17. juni 2005 nr. 79.
- 2005 Lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) av 17. juni 2005 nr. 90.

Internasjonale konvensjoner

- Den europeiske menneskerettighetskonvensjon, Roma, 4. november 1950 (EMK).
- Wien-konvensjonen om traktatretten, Wien, 23. mai 1969 (Wien-konvensjonen).

Forskrifter

- 1985 Forskrift om ordning av påtalemyndigheten (påtaleinstruksen) av 28. juni 1985 nr. 1679.
- 1998 Forskrift om disiplinærreglement for Forsvaret og arrestreglement (Forskr. om disiplinærreglement for Forsvaret) av 16. desember 1998 nr. 1033.
- 2004 Forskrift om tillatelse til akvakultur for laks, ørret og regnbueørret (laksetildelingsforskriften) av 22. desember 2004 nr. 1798.
- 2008 Forskrift om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften) av 17. juni 2008 nr. 822.
- 2011 Forskrift om auke av maksimal tillaten biomasse for løyve til akvakultur med laks, aure og regnbogeure i Finnmark og Troms (Forskrift om auke av maksimal biomasse) av 8. mars 2011. nr. 266.
- 2013 Forskrift om reaksjoner, sanksjoner med mer, ved overtredelse av akvakulturloven (reaksjonsforskriften) av 20. desember 2013.
- 2014 Forskrift om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå i folketrygden fra 1. mai 2014 og virkningstidspunkt for regulering av kravet for minsteinntekt for rett til dagpenger (Forskrift om grunnbeløp, reguleringsfaktorer mv.) av 23. mai 2014 nr. 657.

Forarbeider

- NOU 2003: 15   Fra bot til bedring.
Ot.prp. nr. 61 (2004-2005)   Om lov om akvakultur (akvakulturloven).
Prop. 103 L (2012-2013)   Endringer i akvakulturloven.

Andre offentlige dokumenter

Lovavdelingens uttalelser:

JDLOV-2008-3135, *Akvakulturregelverket og vernet mot selvinkriminering*, av 9. september 2008

FKD-rapport:

Rapport fra arbeidsgruppe nedsatt av Fiskeri- og kystdepartementet, *Administrative sanksjoner, reaksjoner og straff i akvakulturloven*, av 26. april 2012.

Melding til Stortinget:

Meld. St. 22 (2012-2013), *Verdens fremste sjømatnasjon*, av 22. mars 2013.

Høringsbrev:

Det Kongelige Fiskeri- og kystdepartement, *Høring – forslag til forskrift om utmåling av reaksjoner og sanksjoner med mer*, av 9. September 2013.
http://www.regjeringen.no/pages/38452524/Reaksjonsforskrift_Hoeringsbrev090913.pdf

Høyesterettsavgjørelser

- Rt. 1999 s. 1269
Rt. 2000 s. 996
Rt. 2002 s. 509
Rt. 2002 s. 1007
Rt. 2005 s. 833
Rt. 2007 s. 1217
Rt. 2008 s. 1409
Rt. 2011 s. 800
Rt. 2011 s. 910
Rt. 2012 s. 1556

Norske underrettsavgjørelser

RG-2012-173

LB-2012-65196

TOSLO-2011-47336

Avgjørelser fra Den europeiske menneskerettsdomstol

Case of Engel and others v. The Netherlands	08.06.1976, Application no. 5370/72.
Case of Öztürk v. Germany	21.02.1984, Application no. 8544/79.
Case of Deweer v. Belgium	27.02.1980, Application no. 6903/75.
Case of Rees v. The United Kingdom	17.10.1986, Application no. 9532/81.
Case of Funke v. France	25.02.1993, Application no. 10828/84.
Case of Bendenoun v. France	24.02.1994, Application no. 12547/86.
Case of John Murray v. The United Kingdom	08.02.1996, Application no. 18731/91.
Case of Saunders v. The United Kingdom	17.12.1996, Application no. 19187/91.
Third Section Decision of Brown v. The United Kingdom	24.11.1998, Application no. 38644/97.
Case of T. v. Austria	14.11.2000, Application no. 27783/95.
Case of Heaney and McGuinness v. Ireland	21.12.2000, Application no. 34720/97.
Case of Quinn v. Ireland	21.12.2000, Application no. 36887/97.
Case of J.B. v. Switzerland	03.05.2001, Application no. 31827/96.
Case of Christine Goodwin v. The United Kingdom	11.07.2002, Application no. 28957/95.
Case of Västberga Taxi Aktiebolag and Vulic v. Sweden	23.07.2002, Application no. 36985/97.
Case of Allan v. The United Kingdom	05.11.2002, Application no. 48539/99.
Case of Weh v. Austria	08.04.2004, Application no. 38544/97.
Case of Rieg v. Austria	24.03.2005, Application no. 63207/00.
Case of Jalloh v. Germany	11.07.2006, Application no. 54810/00.
Case of Jussila v. Finland	23.11.2006, Application no. 73053/01.
Case of O'Halloran and Francis v. The United Kingdom	29.06.2007, Application nos. 15809/02 and 25624/02.
Case of Lückhof and Spanner v. Austria	10.01.2008, Application nos.

	58452/00 and 61920/00.
Case of Marttinen v. Finland	21.04.2009, Application no. 19235/03.
Affaire A. Menarini Diagnostics S.R.L c. Italie	27.09.2011, Requête no. 43509/08.
Case of Segame SA v. France	07.06.2012, Application no. 4837/06.

Nettdokumenter

- Nærings- og Fiskeridepartementet, *Informasjonskampanje om oppdrettslaksen*, <http://www.regjeringen.no/nm/dep/nfd/kampanjer/farmed-salmon/oppdrettslaksen.html?id=495344>
(Sisert den 6. juni 2014)
- Nærings- og Fiskeridepartementet, *Høringsnotat om å øke MTB med 5 prosent*, http://www.regjeringen.no/upload/FKD/hoeringsnotat_230614.pdf,
(Sisert 23. juni 2014)

LITTERATURLISTE

- Aall, Jørgen, *Rettsstat og menneskerettigheter*, 3. utgave, Fagbokforlaget 2011.
- Andenæs, Johs, *Norsk straffeprosess*, 4. Utgave, Universitetsforlaget 2. opplag 2010.
- Kjølbro, Jon Fridrik, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere*, 3. utgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2010.
- Strandbakken, Asbjørn, *Uskyldspresumsjonen "In dubio pro reo"*, Fagbokforlaget 2003.
- Strandberg, Magne, *Beviskrav i sivile saker*, Fagbokforlaget 2012.
- Stub, Marius, *Tilsynsforvaltningens kontrollvirksomhet*, Universitetsforlaget 2011.
- Øyen, Ørnulf, *Vernet mot selvinkriminering i straffeprosessen*, Fagbokforlaget 2010.